

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
VĒSTURES UN FILOZOFIJAS FAKULTĀTE
VĒSTURES UN ARHEOLOĢIJAS NODAĻA

Vēstures bakalaura studiju programmas

3. kursa studente

Rūta Bruževica

Stud.apl.Nr. rb16017

**SOCIĀLIE UN RELIĢISKIE ASPEKTI VIDUSLAIKU
TIRGOTĀJU UN AMATNIEKU KORPORĀCIJU DARBĪBĀ
BAKALaura DARBS**

Darba zinātniskais vadītājs

Dr. hist., profesors

Ilgvars Misāns

RĪGA 2019

SATURS

ANOTĀCIJA.....	3
ANNOTATION.....	4
IEVADS	5
AVOTU UN LITERATŪRAS APSKATS	8
1. SOCIĀLIE ASPEKTI VIDUSLAIKU TIRGOTĀJU UN AMATNIEKU KORPORĀCIJU DARBĪBĀ	12
1.1. Sociālais kontakts	12
1.2. Disciplīna	17
1.3. Žēlsirdība un labdarība	24
2. RELIĢISKIE ASPEKTI VIDUSLAIKU TIRGOTĀJU UN AMATNIEKU KORPORĀCIJU DARBĪBĀ.....	31
2.1. Reliģiski motivēti darba ierobežojumi.....	31
2.2. Reliģiskie svētki.....	34
2.3. Svētie un to pielūgšana	43
2.4. Apbedīšanas tradīcijas	47
SECINĀJUMI	53
IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS.....	55
PIELIKUMS.....	58
1. Pielikums. Shēmas	58
2. Pielikums. Attēli	58

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba mērķis ir novērtēt sociālo attiecību un reliģisko komponentu nozīmi un to savstarpējo mijiedarbību viduslaiku amatnieku un tirgotāju organizāciju darbībā. Darbā tika izmantoti viduslaiku korporāciju avotu materiāli un analizēti tajos atrodamie sociālie un reliģiskie faktori, vērtējot to nozīmi viduslaiku cilvēka dzīvē. Lielākoties tika aplūkoti materiāli no Eiropas teritorijām uz ziemeļiem no Alpiem, īpaši koncentrējoties uz vācvalodīgo zemju, tai skaitā Livonijas, pilsētu situācijas izpēti. Darba rezultātā tika izdalīti konkrēti reliģiskie un sociālie aspekti, veikta to analīze un salīdzinājums, kā arī apstiprināta to klātbūtnes un mijiedarbības lielā nozīme viduslaiku cilvēka dzīvē.

ANNOTATION

The aim of the bachelor's research is to assess the importance of social relations and religious components and their interaction in the activities of medieval craftsmen and merchant organizations. In the research the sources of medieval corporations were used to analyze the social and religious factors found, valuing their importance in the lives of the medieval people. Mostly, materials from European cities in areas north of the Alps were examined, with a particular focus on exploring the situation of German-speaking areas, including Livonia. As a result of the work, specific religious and social aspects were subdivided, their analysis and comparison were carried out and the importance of their presence and interaction in the medieval human life was confirmed.

IEVADS

Viduslaiku cilvēka dzīvē viens no svarīgākajiem aspektiem bija atrašanās kopienā. Saiknes veidošana un uzturēšana ar apkārtējiem bija nepieciešama gan, lai nodrošinātu ikdienas dzīvi ar dažādām mājsaimniecībā nepieciešamām lietām, gan ekonomisku un sociālu apsvērumu dēļ, gan saistībā ar kopēju reliģisku pienākumu pildīšanu. Lielākā daļa viduslaiku cilvēku dzīvoja laukos, kur tos ietvēra neliela apkārtējā kopiena – ģimene, ciems, kā arī draudze. Šādā kopienā sociālās saites bija ieliktas pašos pamatos, jau kopš dzimšanas klāt bija cilvēki, ar kuriem, visticamāk tiks veidoti sakari nākotnē. Vienojoša loma bija vienīgajai tuvākajai baznīcai, kurā ritēja kopienas reliģiskā dzīve. Viduslaiku pilsētā situācija bija citādāka. Pilsētās iedzīvotāju skaits beži vien bija mērāms vairākos tūkstošos, kas nozīmēja, ka pilsētnieks nevarēja pazīt visus sev apkārtējos cilvēkus. Arī pilsētā, protams, tuvākā bija ģimene, bet pārējā kopiena neveidojās tikai pēc ģeogrāfiskā principa, bet jau specifiskāk. Lai veidotu kopienu un piepildītu sociālo vajadzību pēc tās viens no risinājumiem bija pilsētas vēlme noteikt kopējus regulējumus tās iedzīvotājiem, tai skaitā specificējot arī amatus un izvirzot vienotas vadlīnijas gan ekonomiskos, gan kārtības ierobežošanas, gan reliģisko dogmu ievērošanas aspektos, kuras pilsētām bija svarīgas miera uzturēšanas nolūkos. Nosakot vienādus noteikumus tas rezultējās, pilsētnieku amata biedriem kļūstot par tuvākajiem kopienas locekļiem, kurā cilvēks iekļāvās ne tikai ekonomisku, bet arī sociālu aspektu dēļ. Līdz ar to amatu apvienības kļuva par arī reliģiskām brālībām, kuru locekļus vienoja arī kopēji reliģiski rituāli un organizētas dievbijības izpausmes.

Šīs organizācijas, kuru attīstība norisinājās attīstītajos, bet lielākais uzplaukums vēlajos viduslaikos, apvienoja pilsētas iedzīvotājus, kuri pārstāvēja vienu vai līdzīgu amatu pārstāvjus vai tirgotājus. Sākot ar 20. gadsimtu Eiropas, un īpaši vācvalodīgās telpas, kurā līdz 19. gadsimtam ietilpa arī Latvijas teritorija, viduslaiku vēstures pētniecībā pieņemts pirmkārt amatnieku organizācijas apzīmēt ar jēdzienu “cunftes”, bet tirgotāju organizācijas – “ģildes”. Šis iedalījums ir pārņemts no jauno laiku pētniecības, kur jēdziens “ģilde” lielākoties tiek izmantots, lai apzīmētu tirgotāju apvienības, taču “cunfte” viduslaikos bijis sastopams ļoti retos gadījumos noteiktos apgabalos.¹ Taču pētot rakstītos avotus, manāms, ka nosaukumi, kuri izmantoti šo organizāciju pieminēšanai ir ļoti dažādi un nav tik atkarīgi no amatniecības vai tirdzniecības specializācijas. Sastopami tādi apzīmējumi kā ģilde, kompānija, brālība, istaba, vienība, korporācija un citi jēdzieni, taču to lietojums lielākoties apzīmē apvienošanu, būšanu

---

¹ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtreger, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. Köln: Böhlau Verlag, 2014. S. 803.

kopā, nevis atkarīgs no amata specializācijas un ekonomiskajiem vai politiskajiem mērķiem. Tāpēc šajā pētījumā tika izvēlēts nevis pieturēties pie cunftu un ģilžu iedalījuma, bet gan akcentēt šo organizāciju kopīgo principu, kas bija korporatīvā apvienošanās, tā arī to apzīmējot darba izstrādes laikā.

Ilgu laiku Eiropas viduslaiku amatnieku un tirgotāju korporāciju izpēte lielākoties ir tikusi balstīta uz ekonomiskajiem un politiskajiem aspektiem, kurus tās savā darbībā realizējušas un pārstāvējušas un ir bijis pieņēmums, ka amatnieku korporācijas bija vienīgi ekonomiski un politiski veidojumi, kas viduslaikos pārstāvēja amatnieku grupas ar minimālām vai nekādām sociālajām un reliģiskajām funkcijām.² Taču amatnieku un tirgotāju korporācijas viduslaikos nepastāvēja tikai ar nolūku apvienot amatu pārstāvjus un regulēt to ekonomisko darbību, bet to ietvaros veidojās arī reliģiskas apvienības, lai rūpētos par savu un citu garīgo dzīvi. Kā bieži vēsta to statūti, šo korporāciju biedru starpā bija jāvalda mīlestībai un uzticībai, kā arī visu dzīvi jāpavada un jāpakārto attiecīgi kristīgai tradīcijai.³ Tamdēļ jo īpaši svarīgi uzsvērt un aplūkot to

Bakalaura darbā “Sociālie un reliģiskie aspekti viduslaiku tirgotāju un amatnieku korporāciju darbībā” tiks pētīts, kādi bija sociālie un reliģiskie aspekti viduslaiku korporāciju darbībā, kā tie ietekmēja tajās apvienojušos tirgotājus un amatniekus, kā un kāpēc šie regulējumi atšķīrās ģeogrāfiski un amatu starpā un, kāda bija to nozīme ikdienas dzīves procesu veidošanā. Darba izpētes gaitā izmantoti piemēri un avoti no viduslaiku Eiropas pilsētām uz ziemeļiem no Alpiem, kā arī īpašu uzmanību pievēršot vācvalodīgajai telpai, tai skaitā Livonijas pilsētām. Kaut arī amatnieku un tirgotāju korporāciju fenomens izplatījies visā viduslaiku Eiropā, to izpēte tikusi koncentrēta Centrālajā un Rietumeiropā. Tā kā arī Livonija viduslaikos bija daļa no Rietumu kultūrtelpas, darbā tiks izmantots avotu un pētniecības materiāls arī no šī reģiona, iekļaujot to Eiropas kopējā viduslaiku kontekstā. Iekļaujot viduslaiku Livonijas materiālu, tiek aktualizēta šīs teritorijas sociālās vēstures izpēte. Darbā nav sekots ilgu laiku Latvijas historiogrāfijā pastāvējušajai tradīcijai pētīt tieši latviskajam etnosam piederīgo stāvokli viduslaikos, bet gan viduslaiku pilsētu iedzīvotāji aplūkoti kā vienotas sociālās un reliģiskās struktūras pārstāvji, neiedalot tos pēc etniskās izcelsmes. Tādējādi tiek pievērsta uzmanība vācu zemju kultūras ietekmes aizsākumiem Ziemeļaustrumeiropā, kas sakrīt ar sabiedrībā pēdējā laikā pieaugušo interesi par vācbaltiešu lomu un ieguldījumu reģiona vēsturē.

---

² Haugland, H. “To Help the Deceased Guild Brother to His Grave”: Guilds, Death and Funeral Arrangements in Late Medieval and Early Modern Norway, ca. 1300–1900. In: *Cultures of Death and Dying in Medieval and Early Modern Europe*. P. 156.

³ Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. Hannover: Hahn'sche Buchhandlung, 1883. S. LXXII

Bakalaura darba mērķis ir novērtēt sociālo attiecību un reliģisko komponentu nozīmi un to savstarpējo mijiedarbību viduslaiku amatnieku un tirgotāju organizāciju darbībā.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, tiks veikti uzdevumi:

1. Atlasīt un iepazīties ar pieejamo avotu un literatūras materiālu, kas vēsta par viduslaiku amatnieku un tirgotāju korporācijām;
2. Avotu materiālā konstatēt atsauces uz reliģiskajiem un sociālajiem aspektiem korporāciju darbībā;
3. Analizēt avotu materiālu ar zinātniskās literatūras palīdzību un skaidrot sociālās un reliģiskās tradīcijas, aplūkojot to izplatību, izpausmes un savstarpējo mijiedarbību.

Darbā kā galvenie informācijas avoti izmantoti viduslaiku korporatīvo apvienību, statūti un citi ar šīm organizācijām saistīti dokumenti, kas sniedz ziņas un ieskatu attiecīgajā tematā.

AVOTU UN LITERATŪRAS APSKATS

Bakalaura darba “Sociālie un reliģiskie aspekti viduslaiku tirgotāju un amatnieku korporāciju darbībā” tiek izmantoti avoti un literatūra, kas vēsta par attīstīto un vēlo viduslaiku pilsētu amatu un tirgotāju apvienību darbību, kā arī pievēršas šo korporāciju darbības reliģiskajiem un sociālajiem aspektiem. Izmantoto avotu un literatūras izvēle bija atkarīga arī no to pieejamības interneta vidē, kā arī Latvijas Universitātes un Ņelnes Universitātes bibliotēkās un datubāzēs.

Avoti

Viduslaiki, salīdzinot ar vēlākiem vēstures laika posmiem, ir nabadzīgāki ar rakstītiem avotiem. Tas izskaidrojams ar salīdzinoši nelielo rakstītprātēju skaitu. Turklāt izglītotie cilvēki galvenokārt koncentrējās valdnieku, pilsētu un Baznīcas pārvaldes institūcijās.

Visinformīvākie avoti tēmas kontekstā ir viduslaiku tirgotāju un amatnieku korporāciju (brālību, amata apvienību, ģilžu u.c.) statūti un citi reglamentējošie dokumenti, piemēram, amata raksti un noteikumi. Viduslaiku korporāciju statūti kā avotu kopa nereti netiek ņemti vērā kā nozīmīgi vēstures avoti to normatīvās un bieži sastopamās formas dēļ, kas atklāj daudz par apvienības formālajām struktūrām un biedru pienākumiem, bet mazāk par tās ikdienas dzīvi. Taču šie avoti tāpat ir nozīmīgi, jo noteica iesaistīto indivīdu uzvedību apvienības iekšienē un attiecības, kādām būtu jāpastāv. Korporāciju statūti un šrāgas pieder pie aktu materiāliem kā vēstures avotu grupas, kas nozīmē, ka tajos ievērotas noteiktas normas un tajos ievērots noteikts reģionāls vai citādi tradicionāls reglamentācijas stils. Cilvēku attiecības reālajā dzīvē arī varēja atšķirties no aktos formulētajiem noteikumiem un tie var neatpoguļot dzīves īstenību. Korporatīvo apvienību statūti tika izstrādāti, lai pildītu to mērķi attiecīgajā laikā, tāpēc tie arī jāuzlūko kā konkrēta laikmeta liecība, ne materiāls, kurš būtu paredzēts vēlākai izmantošanai, tai skaitā pētniecībai. Kaut arī grūtības tādu aktu kā statūtu izpētē nereti ir saistītas ar jautājumu, kā noteikt, vai tajā fiksētais fakts raksturo tikai vienreizēju pētāmā laika posma parādību vai arī fiksētā parādība bija tipiska un raksturīga pētāmajam laika posmam, korporāciju darbības reglamentācijas tradīcija Eiropā viduslaikos bija līdzīga un noteiktā stilā ieturēta, ko ietekmējuši pilsētu un pilsētnieku savstarpējie sakari un laikmeta sociālās normas.⁴

Statūti tipiski sastāv no vairākām daļām, no kurām pirmā ir t.s. preambula, kurā pārsvarā tiek ietverta īsa, bet svarīga informācija par dokumentu, ietverot attiecīgās organizācijas

---

⁴ Gavriļins, A. *Vēstures avotu pētniecība. Lekciju kurss*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2017. 58. – 62. lpp.

nosaukumu un darbības sfēru, apstiprināšanas vai sarakstīšanas datumu, amatpersonu, kas to apstiprinājusi, dažreiz arī dokumenta tapšanas mērķi. Galvenajā akta sadaļā iztirzāti noteikumi, kuri tiek apstiprināti, tie vai nu numurēti vai apkopoti rindkopās, tās visās ievērojot līdzīgas teksta strukturēšanas tradīcijas, piemēram, iesākot katru rindkopu vai teikumu nākamajam noteikumam ar to pašu vārdu, nereti tieši “Arī” vai “Un”, kas parāda līdzīgo pierakstīšanas tradīciju. Šajā noteikumu iztirzājumā aktos ietvertas gan reliģiskās normas un atsauces, gan sadzīves atspoguļojumi, reglamentēti noteikumi, paražas, sodi un citi nozīmīgi noteikumi, kurus ievērot, tāpēc jādomā, ka šie akti tika izmantoti hierarhijas, darba, sadzīves un tradīciju kontrolēšanā, draudot ar sodiem, kuri arī bieži bija sīki aprakstīti. Visu šo sadaļu secība bieži ir ļoti haotiska un tai trūkst loģikas. Satūtu struktūru un saturu ietekmēja arī attiecīgajā reģionā, pilsētā vai laikposmā pastāvošās tradīcijas. Konkrētā pilsētā kādā laika posmā visi tajā tapušie statūti varēja tikt veidoti arī pēc viena, jau eksistējoša parauga un tādēļ uzrādīt minimālas atšķirības.

Bakalaura darbā šo avotu analīze veikta, lielākoties izmantojot no 19. gadsimta beigām līdz mūsdienām izdotus avotu krājumus, kuros apkopoti un rediģēti korporāciju statūti un citi viduslaiku dokumenti. Viens no visplašāk izmantotajiem ir vācbaltiešu vēsturnieku V. Štīdas un K. Metiga 1896. gada izdevums “Schrāgen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621”⁵, kurā apkopotas Rīgas amatnieku un tirgotāju organizāciju šrāgas, kuras datējamās sākot ar 13. gadsimtu līdz 17. gadsimtam. Autori krājuma sākumā arī sniedz plašu ievadu par amatu darbību Rīgā viduslaikos un agrajos jaunajos laikos, kā arī analizē dažus aspektus, atsaucoties uz publicētajiem avotiem, taču lielākoties pievēršas amatnieku darba organizācijai pilsētā un ekonomiskajiem aspektiem. Publicētie avoti šajā krājumā lielākoties ir viduslejasvācu valodā bez sniegtiem tulkojumiem. Šo avotu tulkošanai un lasīšanai kā palīglīdzeklis izmantota A. Libena sastādītā Viduslejasvācu vārdnīca.⁶

1883. gadā Eduarda Bodemana izdotajā “Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg”⁷ apkopoti Līneburgas pilsētas viduslaiku amatnieku noteikumi, kuri savā uzbūvē un pieraksta valodā ir līdzīgi Rīgas amatnieku un tirgotāju statūtiem. Arī Bodemans pirms avotu publikācijām sniedz ieskatu Līneburgas cunftu uzbūvē, kā arī analizē to politiskos, ekonomiskos un reliģiskos kontaktus. Arī šie avoti publicēti to oriģinālajā viduslejas vācu valodā.

---

⁵ Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schrāgen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*. Riga: Alexander Stieda's Buchhandlung, 1896. 758 S.

⁶ Lübben, A. *Mittelniederdeutsches Handwörterbuch*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1990. 599 S.

⁷ Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. 276 S.

Ķelnes pilsētas viduslaiku amatnieku dokumentus 1907. gadā izdevis Heinrihs fon Lešs⁸, divos sējumos apkopojot Ķelnē viduslaikos izmantotajā vācu valodas dialektā rakstītos avotus, kurulasīšanā palīdz autora veiktie lakoniskie komentāri, paskaidrojot, kas katrā no rindkopām aprakstīts, kā arī avotu krājuma sākumā analizējot Ķelnes viduslaiku amatniecību un cunftu ekonomiskos un citus veidošanās iemeslus.

Jau mūsdienās izdots un analizēts avotu materiāls ir Markusa Gneisa 2017. gadā izdots avotu krājums "Das Wiener Handwerksordnungsbuch"⁹, apkopojot un komentējot Vīnes pilsētas amatnieku darba un sadzīves regulēšanai izdotos noteikumus līdz 1550. gadam. Darba pirmajā daļā Gneiss arī dod plašu ieskatu Vīnes amatniecības izaugsmē viduslaikos, kā arī analizē avotu materiālu un pēta to uzbūvi un darbību no to biedru un darbinieku statusa, piemēram, izdalot meistarus un zeļļus un atsevišķi apakšnodaļās analizējot to dzīves un darbības ekonomiskos, reliģiskos un sociālos aspektus, tādējādi arī norādot uz atšķirībām dažādu statusu amatnieku apvienībās gan pēc to reliģiskās dzīves tradīcijām un pienākumiem, gan darba noteikumiem, gan citiem manāmiem aspektiem. Publicētie avoti ir viduslaiku augšvācu valodā.

Citi korporāciju statūti, kuri izmantoti darba izstrādē, iegūti no dažādu viduslaiku amatu apkopojumiem, kas nekoncentrējas uz konkrētu ģeogrāfisku apgabalu avotu publicēšanu, bet gan atlasīti krājumos, lai vispārīgi dotu ieskatu viduslaiku avotu pētniecībā no dažādu pētniecības jautājumu puses. Tā kā lielākoties no šiem krājumiem tika izmantots skaitliski mazi un fragmentāri materiāli, to izdevumu sīkāka analīze netiks sniegta.

Literatūra

Darba izstrādē, kā arī iepazīstoties ar pētāmo tematu un tā specifiku, tika izmantota arī zinātniskā literatūra un laika gaitā tapuši raksti, lai salīdzinātu dažādos nesenās vēstures posmos izmantotās metodes un izteiktos pieņēmumus un ar tiem pastiprinātu avotu materiālu vai tieši ar avotu materiālu norādīt uz nepilnībām līdzšinējā temata pētniecībā.

Vispārīgu ieskatu viduslaiku pilsētā un arī tajā pastāvošajās korporācijās sniedz vācu vēsturnieks Eberhards Isenmanns grāmatā par vācu pilsētām viduslaikos,¹⁰ korporāciju iztirzājumā pieminot gan to politisko un ekonomisko ietekmi un nozīmi, gan sociālos un

---

⁸ Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. 2 Bände. Bonn: P. Hansteins Verlag, 1907. 756 S.

⁹ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. Wien: Böhlau Verlag, 2017. 672 S.

¹⁰ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtr Regiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. Köln: Böhlau Verlag, 2014. 1133 S.

religiskos aspektus, kā arī skaidrojos korporāciju paveidus un to atšķirīgās vai kopējās iezīmes un mērķus viduslaiku pilsētās.

Iespaidīgu pētījumu par cunftēm viduslaikos, par galveno analizējamo piemēru ņemot Strasbūru, veikusi vēsturniece Sabīne fon Heizingere,¹¹ kurā viņa apkopojusi līdz šim veiktos pētījumus un pieejamos materiālus par konkrēto pilsētu, apkopojusi informāciju un analizējusi Strasbūras apvienības visas Eiropas kontekstā, gan publicējot konkrētu informāciju par šo apvienību biedriem, gan analizējot to tradīcijas un nozīmi pilsētā.

Par Livonijas korporācijām pagājušā gadsimta sākumā pētījumus sākuši vācbaltu vēsturnieki, piemēram K. Metigs, L. Arbužovs. Taču latviski Rīgas korporācijas apraksta un arī dažus no to avotiem tulko un interpretē Indriķis Šterns Latvijas vēstures sējumā.¹² Šterna rakstītais par Livonijas pilsētu amatiem var tikt izmantots arī, lai piemērotu konkrētus viduslaiku jēdzienus un amatus latviešu valodā, kā arī raksturotu visparējo Rīgas viduslaiku vēstures posmu. Nozīmīga literatūra tieši reliģisko svētku un to sociālo aspektu izpausju raksturošanā Livonijas kontekstā ir igauņu vēsturniecei Anu Mendai, kura, pētot, lielākoties, pilsētu rāšu un tirgotāju korporāciju statūtus un rēķinu grāmatas apkopojusi un analizējusi svētku kultūru Livonijas lielākajās pilsētās, to apkopojot monogrāfijā.¹³

---

¹¹ Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter. Zur Verflechtung von Politik, Wirtschaft und Gesellschaft in Straßburg.* (VSWG, Beihefte, 206.) Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2009. 662 S.

¹² Šterns, I. *Latvijas vēsture 1290 – 1500.* Rīga: Daugava, 1997. 740 lpp.

¹³ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550.* Turnhout: Brepols, 2005. 374 p.

1. SOCIĀLIE ASPEKTI VIDUSLAIKU TIRGOTĀJU UN AMATNIEKU KORPORĀCIJU DARBĪBĀ

1.1. Sociālais kontakts

Tāpat, kā jebkurā vēstures posmā, arī viduslaikos cilvēkiem bija saprotama nepieciešamība pēc sociālā kontakta un sociālo grupu izveides sev apkārt. Tas arī veicināja apvienību veidošanos vidulaiku pilsētās, kurās cilvēki ar līdzīgiem amatiem vai sociālo situāciju varēja atrast sev līdzīgos, veidot draudzīgas saites un kopēji pavadīt laiku dažādās aktivitātēs. Kopējas maltītes un svētki bija līdzeklis organizācijas biedru satuvināšanai, savstarpējās uzticības radīšanai un caur dažādiem rituāliem tika nostiprinātas grupā pastāvošās tradīcijas, kas vienoja to dalībniekus.¹⁴

Sociālais kontakts organizācijā sākas līdz ar iestāšanos tajā un arī tas iekļauj kādus noteiktus rituālus un priekšnoteikumus gan no jaunā biedra, gan no jau iepriekš uzņemtajiem biedriem. Piemēram, Virzburgas pilsētas tirdzniecības un amatniecības noteikumi¹⁵ no 1279. gada vēsta, ka, ja kāds jauns loceklis tiek uzņemts cunftē, no viņa nevajadzētu prasīt pārāk daudz, bet viņš ir draudzīgi jāuzņem. Tātad, var novērot, ka, lai gan sākumā biedri var nebūt labi pazīstami, tiem ir vienam pret otru jāizturas draudzīgi kā pret brāļiem un māsām. Šos noteikumus gan ir izdevusi nevis korporācija, bet gan pilsēta, tāpēc var spriest, ka pilsēta arī bija ieinteresēta cunftu locekļu sociālajā labklājībā, lai tie no tām neizstātos strīdu dēļ un tādējādi neradītu arī amatniecības organizācijas problēmas pilsētā.

Cits nosacījums, iestājoties cunftē, ir konstatējams Trīres dzelzs tirgotāju¹⁶ 1285. gada statūtos. Tajos norādīts, ka, brālībā pievienojoties kādam vīrietim vai sievietei, tiem jāsarīko pārējiem brāļiem maltīte ar septiņiem ēdieniem, turklāt šajā maltītē jāpiedalās arī augstākajām pilsētas personām, kas šajā gadījumā ir Trīres ciema vecākais¹⁷, tiesas piesēdētāji¹⁸ un desmitās tiesas ievācējs¹⁹. Tas parāda arī brālību kā organizāciju lielo nozīmi un attieksmi pret tām no Trīres amatpersonu puses. Tā kā noteikumus bija izdevušas pilsētas augstākās amatpersonas,

---

¹⁴ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Vervassung, Stadtre Regiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. S. 796.

¹⁵ Erneuerung der Rechte und Gewohnheiten Würzburger Zünfte im Rahmen einer von Bischof Berthod II erlassenen Markt- und Gewerbeordnung. 1279 März 17. In: Möncke, G. (Hg.) *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter. Ausgewählte Quellen zur deutschen Geschichte des Mittelalters*. Band XXXVII. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1982. S. 62

¹⁶ Statuten der Trierer Eisenwarenhändler. 1285 Juni 19. In: Möncke, G. *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter*. S. 123.

¹⁷ Schultheiß, vāc.

¹⁸ Schöffen, vāc.

¹⁹ Zender, vāc.

tām bija svarīgi ierasties uz mielastu, taču pēc maltītes no jaunā biedra iestāšanās naudu iekasēja ne tikai brālība, bet jaunajam loceklim bija jāmaksā simboliska maksa gan brāļiem un māsām, gan amatpersonām.

Maltītes vai dzīru rīkošana kā viens no nosacījumiem sastopama arī Rīgas amatnieku šrāgās, kur gan šīs dzīres jārīko līdz ar uzņemšanu meistara kārtā jeb meistarstiķa izstrādi. Šrāgās gan nav tieši norādīts, ka tiek rīkotas dzīres vai maltīte, taču tur pieejamo informāciju šādā veidā interpretē vēsturniece Ārija Zeida (dz. Bērziņa)²⁰, jo šrāgu teksts paredz jauno meistarū dot organizācijai noteiktu daudzumu ēdienu un dzērienu, kas liecina par to nepieciešamību dzīrēm. Piemēram, Rīgas kalēju 1382. gada statūtos²¹ noteikts, ka jādod labs šķiņķis, cepeši un muca alus, kā arī maize, siers un vasks, kas viss topošajam meistaram pašam jānopērk. Līdzīgi mūrnieku 1390. gada statūtos²² noteikts, brālības jaunajam biedram arī jādod muca alus un tāds pats ēdiens, kā pie kalējiem. Taču abās šrāgās pastāvošā atšķirība ir, ka pie kalējiem tas norādīts, uzņemot meistarū kārtā, taču pie mūrniekiem avots vēsta tikai par uzņemšanu pašā organizācijā, kas, domājams, neattiecas tikai uz meistariem. Taču šai samaksai tika noteikts arī samērīgs termiņš, ja to nav iespējams uzreiz izpildīt – kaņepāju vērpēju 1436. gada statūtos²³ teikts, ka, ja jaunuzņemtajam biedram vēl nav pietiekami daudz naudas, tas var sākt strādāt, bet samaksu, kurā tad, iespējams, ietilpst arī dzīres, var veikt pusgada laikā.

Maltītēm un dzīrēm korporācijās nozīme bija ne tikai uzņemot jaunus biedrus, bet arī vairākas citas reizes gadā vai nu atzīmējot īpašus notikumus, vai svinot ikgadējus reliģiskus vai organizācijai citādi nozīmīgus svētkus. Tādā veidā tika radītas un periodiski nostiprinātas korporācijas biedru draudzības saites, biedru piederības sajūta organizācijai un radītas arvien tuvākas attiecības.

Svētkiem gandrīz vienmēr bija arī reliģisks raksturs vai iemesls, bet tie pildīja arī milzīgu sociālo lomu, tāpēc tā tiks analizēta šajā pētījuma daļā, taču svētku reliģiozie aspekti atsevišķā tam veltītā sadaļā. Tieši svētki un dzīres ir viens no nozīmīgākajiem kulturālajiem fenomeniem jebkuras sabiedrības vēsturē, jo to aktivitātes palīdz skaidrot dzīves ritmu, atšķiroties no ikdienas rutīnas. Tā atzīmē igauņu vēsturniece Anu Menda²⁴, kura ir plaši pētījusi

---

²⁰ Bērziņa, Ā. Zeļļu un mācekļu stāvoklis Rīgas cunftu amatniecībā XIV un XV gs. *Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas vēstis*. 1957, 4 (117), 32.lpp.

²¹ Schmiede. Schragen vom 16. Oktober 1382. § 7. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 457.

²² Maurer. Schragen vom 18. Decbr. 1390. § 34. – 36. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 426.

²³ Hanfspinner. Schragen vom 30. Juli 1436. § 14. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 347.

²⁴ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. Turnhout: Brepols, 2005. P. 1.

svētku tradīcijas Livonijas pilsētās. Skaidrojot dzīru kā viduslaiku svētku sociālo nozīmi un funkcijas, viņa atsaucas uz uzskatiem, no kuriem viena ir 20. gs. 50. gados antropologu izstrādātā “drošības vārstu” teorija, kura apgalvo, ka svētki un festivāli cilvēkiem palīdzēja atbrīvoties no spriedzes un sociāli tos atbrīvoja, kā arī ar svētku regulējumiem tika stiprināta sociālā iekārta un nodrošināta kārtība.²⁵

Livonijas pilsētu Rīgas un Rēveles (Tallinas) korporācijās tika ieturēti tradicionāli gada ritējumam veltīti festivāli un dzīres, kuri tika apzīmēti ar jēdzienu “drunke”, kura nozīme, domājams, ir bijusi “dzeršanas svētki” jeb arī dzīres, kas burtiski arī nosaukumā tiek pateikts. Taču, lai gan šajā pasākumā tika piekopta arī dzeršana, tai skaitā alkohola lietošana, tajos tika veiktas arī citas aktivitātes.²⁶ Šo svētku organizēšanas rēķinos parādās īpaši daudz informācijas par ēdieniem un dzērieniem, kas tajos tika celti galdā un patērēti. Tirgotāju korporāciju - Melngalvju brālību un Lielās ģildes - izdevumos uzrādās liels skaits arī importētu preču, īpaši garšvielu, kuras tika uzskaitītas individuāli, kas parāda to nozīmīgumu, kā arī parāda, ka blakus gaļas, maizes un zivju ēdieniem tika pasniegti arī deserti un ēdieni ar augstu vērtību, kas apliecināja ne tikai korporācijas bagātību, bet arī šo sanāksšanas svētku un to kopējās maltītes lielo nozīmi, atļaujoties ēdienu dažādību un sastāvdaļas, kuras, iespējams, ikdienā netika pārāk bieži izmantotas.²⁷

Bez dzeršanas un ēšanas viena no galvenajām aktivitātēm dzīrēs bija dejošana, ar kuru, domājams, tika pildīti gan rituāli, gan veidots un nostiprināts sociālais kontakts savstarpēji vai ar viesiem un viešņām – tas bija atkarīgs no dejošanas veida. Tos pēc lielākoties 16. gs. sākuma tirgotāju korporāciju dokumentiem un dzīru statūtiem apkopojusi Anu Menda, tipogizējot tos pēc kritērijiem dejošanas apstākļiem: 1. atkarībā no vietas (kādas iekštelpās vai ārā); 2. atkarībā no iesaistītajiem dzimumiem (tikai vīrieši jeb brālības locekļi vai arī sievietes); 3. atkarībā no izmantotajiem priekšmetiem (alus kausi, lāpas, pīķi u.c.); 4. atkarībā no dejas mērķa (parādes dejas vai dejošana izklaidei); 5. atkarībā no dalībniekiem (sociālās dejas, kur varēja piedalīties visi vai izrādes dejas, kur īpaša grupa uzstājas auditorijai), kā arī 6. iedalīšana pēc deju nosaukumiem, kas minēti regulējumos.²⁸ Šo korporāciju dejas iekļāva arī dejošanu ar sievietēm, kuras bija gan locekļu sievas, gad jaunavas jeb neprecētas meitenes.

Livonijas tirgotāju korporācijās, kā Melngalvju brālībās un Lielajā Ģildē, dzīres nebija tikai interns notikums. Zināms, ka Rīgā Vatslāvja dzīres tika organizētas arī ārpus korporācijas

---

²⁵ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 5.

²⁶ Turpat, P. 48.

²⁷ Turpat, P. 210 – 211, 215.

²⁸ Turpat, P. 229.

nama, kā piemēram, ievēdot svētkus pilsētā ar gājienu, kas vijās ne tikai pa taisnāko ceļu no pilsētas vārtiem līdz korporācijas mājai, bet pa likumotu ceļu, ejot garām pilsētas nozīmīgākajām vietām, kā arī ielām, kur dzīvoja bagātākie un ietekmīgākie pilsētas iedzīvotāji, tā nodrošinot gājienam ne tikai skaitliski lielu, bet arī kvalitatīvu publiku.²⁹ Brālības biedriem tā bija iespēja visai pilsētai parādīt savu korporācijas piederību, tātad arī statusu un piederību sociālai grupai. Šo dzīru programma iekļāva socializēšanos ne tikai savā starpā, bet arī ar citu organizāciju pārstāvjiem. Vienā no Vatslāvja dzīru dienām Rīgā notika Melngalvju brālības biedru dejošana no sava nama uz Lielo ģildi, atvedot pie ģildes locekļiem Vatslāvja svinības, tad abu brālību biedriem kopā Lielās ģildes zālē notika dejošana. Atsevišķās dienās gan Melngalvju brālībā, gan Lielajā ģildē svētki un dejas notika piedaloties arī to biedru sievām un jaunkundzēm.³⁰ Šādi svētki un kopējas aktivitātes, domājams, deva iespēju iepazīties arī ar citu korporāciju pārstāvjiem un veidot neoficiālas draudzības saites vai dibināt biznesa kontaktus. Tāpat šāda nozīme varētu būt bijusi sievietēm, īpaši neprecēto dāmu aicināšanai uz svinībām, lai neprecētajiem melngalvjiem būtu iespēja iepazīties ar potenciālajām līgavām, jo arī ģimenes veidošana bija svarīgs posms viduslaiku cilvēka dzīvē.

Sociālā kontakta uzturēšanai biedru starpā tika izmantots arī jau kopš seniem laikiem un līdz mūsdienām pazīstams komunikācijas veicinātājs – alkohols. Korporāciju statūtos tas pieminēts ar dažādiem nolūkiem, kā arī regulēta tā lietošana un krājumu veidošana. Viens no veidiem, kā alkoholiskie dzērieni korporācijā tika izmantoti, bija korporācijām simbolisku tradīciju un rituālu izpildei, kā arī patēriņam dzīrēs. Vīna ziedojumus regulē Ķelnes drēbnieku brālība, kurā tiek noteikta vīna došana korporācijai un darbinieku starpā³¹, kā arī Vīnes audumu izgatavotāju zeļļu noteikumos³² teikts, ka vīns ticis izmantots kā maksāšanas līdzeklis, lai samaksātu amata apvienībai par tiesībām algot palīgu. Vīnes korporācijās vīns kā maksājums vai sods ticis izmantots arī daudzos citos gadījumos, piemēram, Kurpniekmeistaru un zeļļu apvienības noteikumos³³ vīns izmantots, kā standarta norēķinu līdzeklis par pakalpojumiem, ko zellis palīdzējis meistaram, kā arī kā soda veids biedru, īpaši zeļļu, starpā. Piemēram, viens no noteikumiem norāda, ka, ja kāds ir “pārdzēries” un vīnu zaudē jeb izvemj, tam par sodu ir

---

²⁹ Mänd, A. Festival Scenarios of the Hanseatic Merchants in Late Medieval Livonia. In: eds. Koopmans, J., Ramakers, B. *European Medieval drama. A selection of papers presented at the tenth colloquium of the Société Internationale pour l'étude du Théâtre Médiéval held in Groningen (Netherlands) 2–7 July 2001*. 2002, 6. P. 94.

³⁰ Mänd, A. Festival Scenarios of the Hanseatic Merchants in Late Medieval Livonia. P. 95.

³¹ 1344 Juni 5. Die genannten verdienten Brüder der Gewandschneiderbruderschaft beschliessen Satzungen mit Beirat rechtsgelehrter Geistlicher. § 4. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd. 1. Bonn: P. Hansteins Verlag, 1907. S. 56.

³² Ordnung der Tuch- und Kotzenmacher. 1530 Mai 27. § 16. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. Wien: Böhlau Verlag, 2017. S.480 - 481.

³³ Der Rat der Stadt erteilt den Schustermeistern und -gesellen eine Ordnung aufgrund eines von der vier Zechmeistern und den vier Altgesellen vorgelegten Eentwurfs. 1495 Februar 10. § 5. – 21. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. S. 474 – 477.

jāmaksā noteikts daudzums vīna. Šajos noteikumos parādās, ka vīns tiek izmantots kā maksāšanas līdzeklis biedru starpā, kamdēļ tas noteikti ticis patērēts nevis reliģiska, bet gan sociāla rakstura pasākumiem, kā arī “vīna zaudēšana” pārmērīgas tā dzeršanas gadījumā norāda uz to, ka tas šajā apvienībā izmantots maltītēs vai kādās svinībās kā dzēriens, no kura tā lietotāji apreibinājušies. Dažādo alkoholu izmantošanas veidi atšķirās reģionāli. Kā redzams, Vīnē līderis noteikti ir vīns, jo reglamentēta lielākoties ir tikai tā izmantošana, kas ir loģiski šī reģiona specializācijas, un vīna izgatavošanas tradīciju dēļ, kādas jau viduslaikos aizsākušās Dienvidu un Centrālajā Eiropā.

Citos reģionos tapušos korporāciju statūtos manāms otrs viduslaikos izplatītais alkoholiskais dzēriens – alus. Lineburgas krāmnieku ģildes grāmatā³⁴ viens no noteikumiem, kā samaksāt sodu par neierašanos, ir samaksāt sodā naudu alum, tātad, domājams, par soda naudu tika iepirkts alus ģildes vajadzībām dzīrēs vai maltītēs. Alus iepirkšana dzīrēm sastopama arī Livonijas tirgotāju korporācijās, kur, piemēram, Rēveles Lielā ģilde, gatavojoties Vatslāvjiem un Ziemassvētkiem, kuru svinības ilga aptuveni divas nedēļas, iepirka četras līdz seši lasti³⁵ iesala un līdz diviem birkaviem³⁶ apiņu, lai brūvētu alu, kuru patērēt dzīru laikā.³⁷

Uz šī dzēriena patēriņu un tā regulējumiem norādīts arī Rīgas brīvo nastnieku 1450. gada šrāgās,³⁸ kurām tulkojumu devis Aleksandrs Frīdrichs Neilands: “9. Kas mūsu ģildē tik daudz alus izlej, ka to nevar apsegt ar kājas pēdu, tam jāmaksā mārciņa vaska; 10. Ja dūsmīgā prātā viens brālis otram aplej drēbes ar alu, tam jāmaksā piecas mārciņas vaska; 11. Ja kāds brālis ieļej otram alu acīs vai arī iesit tam pa galvu, tad jāmaksā puspods vaska; 12. Ja kāds brālis tik daudz dzēriena ieņēmis, ka tam turpat mājā vai sētā tas jālaiž atpakaļ, tad jāmaksā piecas mārciņas vaska.”³⁹ Šie noteikumi uzskatāmi attēlo, ka alus ticis izmantots saviesīgās sanāksmēs ne tikai kā atspirdzinošs dzēriens, bet bieži viesis biedros arī reibumu, kas rezultējies nepatīkamos gadījumos, ko pārmērīga alkohola lietošana var izraisīt – koordinācijas spēju traucējumos (alus izliešanas cēlonis), saasinātās emocijās, kas var novest pie savstarpējām ķildām un attiecību izskaidrošanas ar dūrēm, kā arī, tāpat kā vīns, arī alus var būt ticis ieņemts tik pārmērīgi daudz, ka izraisījis tā “laišanu atpakaļ” jeb vemšanu. Tāpēc šādā veidā tika regulēta alus lietošana, lai neizraisītu pēkšņus un neskaidrā prātā radušos sociālus konfliktus

---

³⁴ Kramer. 2. Um 1350. Der Kramere gildebok. In: Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. Hannover: Hahn'sche Buchhandlung, 1883. S. 136.

³⁵ Last (mērv., vāc.)

³⁶ Schiffpfund (mērv, vāc.)

³⁷ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 218.

³⁸ Losträger. Schragen vom 19. April 1450. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 414.

³⁹ Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*. Rīga: Mazā ģilde, 2003. 20.lpp.

korporācijas iekšienē, kas bija risks izjaukt draudzīgās saites apvienības iekšienē, sociālo kontaktu ietekmējot negatīvi.

Vēl viens aspekts, kas veicināja sociālo kontaktu viena amata un brālības pārstāvjus bija vairākās lielās viduslaiku pilsētās sastopamā amatu iedalīšana atsevišķos pilsētas apgabalos, kas nereti radās arī ģeogrāfisko apstākļu dēļ, piemēram, ādmiņi un zvejnieki apmetušies ūdens tuvumā,⁴⁰ bet Rīgā Miesnieku iela joprojām ir ar izeju uz Daugavu, jo jau viduslaikos tā izmantota, lai ūdenī notecinātu no dzīvnieku kautuves radušās asinis un tuvības dēļ uz šīs pašas ielas vai apgabalā atradās arī gaļas izstrādājumu izgatavotāji.⁴¹ Atsevišķās pilsētās iedzīvotāji tikuši sadalīti noteiktos apgabalos, kuru nosaukumi arī radušies no specifiskajiem amatiem, kas šajās ielās pieņemti, bet no šiem kaimiņu apgabaliem arī radušās amatu savienības un brālības, tā iemeslu apvienoties dodot ne tikai amatu specifikas, bet arī ģeogrāfiskās tuvības dēļ.⁴² Tāpat šis mazais fiziskais attālums vienam no otra varēja ļaut vieglāk organizēt apvienību un tās regulārās sanāksmes, kā arī ikdienā uzturēt aktuālas attiecības un, piemēram, lūgt palīdzību tās nepieciešamības gadījumā.

1.2. Disciplīna

Kolektīvā apvienībā pastāvēja arī riski iesaistīties mazākos vai lielākos konfliktos, rodotos domstarpībām biedru vidū vai nepakļaujoties pastāvošajiem noteikumiem. Tāpēc bija svarīgi korporācijas iekšienē rūpēties par disciplīnu un tās uzturēšanas instrumentiem. Disciplinējošie noteikumi palīdzēja risināt konfliktus un strīdus biedru vidū, atlīdzināt morālus vai fiziskus pāridarījumus, nodrošināt obligāto sanāksmju apmeklējumu un reglamentēt citas iespējamās konfliktus raisošas situācijas. Tā kā korporācijās pastāvēja savstarpējā miera un vienotības princips, uz visiem brāļiem attiecās vieni un tie paši disciplīnas noteikumi un likumi, kas korporācijas iekšienē bija jāievēro. Disciplīna un sodi par tās neievērošanu bija nepieciešami, lai pēc iespējas neizraisītu konfliktus korporācijas iekšienē. Par disciplīnas pārkāpumiem tika maksāti naudas vai materiālie sodi, kuri tika izlietoti korporācijas vajadzībām vai aprūpes mērķiem.⁴³

---

⁴⁰ Sieber, S. Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste. In: *Archiv für Kulturgeschichte*, 1914, 11, S. 67.

⁴¹ Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 7.

⁴² Sieber, S. Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste. S. 68.

⁴³ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Vervassung, Stadtreigement, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. S. 796.

Pie disciplinējošā aspekta reglamentēšanas var pieminēt arī jau iepriekšējā apakšnodaļā minēto alkohola patēriņu, jo arī tā patēriņš varēja novest pie ķīviņiem, tāpēc iepriekš bija jāuzdod sodi, ja kāda no situācijām realizētos vai arī sodi tika pierakstīti, vadoties no iepriekšējās pieredzes. Rīgas nastnieku 1450. gada šrāgās par alus izliešanu uz zemes vai brāļa drēbēm un par pārmērīgu dzeršanu, kas novedusi pie vemšanas apvienīgas mājā vai sētā, jāmaksā piecas mārciņas vaska, bet par alus ieliešanu brāļa acīs vai iesišanu tam pa galvu jāmaksā puspods vaska.⁴⁴

Disciplīnas noteikumus un sodus par to pārkāpšanu regulēja arī Vīnes amatnieku zeļļu apvienībās. Tajās tika regulēta arī to zeļļu izturēšanās sabiedrībā, kas parasti bija saistīts ar publiski izraisītām nekārtībām, kuras varēja būt par rezultātu pārmērīgam vīna patēriņam. Piemēram, 1439. gada kopīgajos zeļļu noteikumos norādīts, ka pēc tam, kad bija nozvanījies “Alus zvans”, kurš paziņoja par krogu slēgšanas laiku, zeļļi vairs nedrīkstēja turpināt ceļu pa Vīnes ielām, tas ir, doties turpmākās izklaidēs, bet tiem vajadzēja vakaru beigt. Kurpniekzeļļu 1495. gada noteikumi noteica, ka zellis nedrīkst sava meistara vai viņa ģimenes īpašumu sabojāt, citādi viņš Vīnē vairs neatradīs jaunu darba vietu. Kažokādu izstrādātāju zeļļu noteikumos parādās aizliegums pārmērīgai vīna lietošanai, ja to pavada necienīga uzvedība, kā arī aizliedz mantas piesavnāšanos no meistara un viņa sievas, mājas īpašnieka vai citiem zeļļiem, kā arī nepieklājīgu uzvedību uz ielām vai tas būtu dienā, vai naktī. Pārmērīgs vīna patēriņš, kas beidzas ar piedzērušā vemšanu ir aiziegts arī kurpnieku noteikumos, kur sods par to ir ceturtdaļa vīna.⁴⁵ Vīnes cimdinieku noteikumos savukārt nosaka sodu par atklātu strīdēšanos, kā arī aizliedz “sadzeršanu”, jeb kopēju glāžu pacelšanu ar kāda sveikšanu, jo šis rituāls rada risku piespiedu dzeršanai⁴⁶, t.i., nav pieņemts, nedz ir pieklājīgi sveicienam neatbildēt un neiedzert.

Pie disciplīnas pieminams arī sanāksmju un svētku apmeklējums, kurš lielākoties bija obligāts un neierašanās – sodāma. Rīgas nastnieku šrāgās norādīti tādi visiem brāļiem apmeklējami pasākumi kā - sanāksme Kristus miesas un Asins svētkos, par neierašanos sods mārciņa vaska⁴⁷; kārtējais mielasts, par neierašanos jāmaksā mielasta izdevumi, taču, ja neierodas darba dēļ, tikai puse no tiem⁴⁸; miruša brāļa izvadīšana, vigīlijas, dvēseles aizlūgums, upurēšana un apglabāšana, par neierašanos uz katru no tiem sods no vienas līdz piecām

---

⁴⁴ Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*, 20. lpp.

⁴⁵ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 116.

⁴⁶ Turpat, S. 117.

⁴⁷ Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*. Rīga: Mazā ģilde, 2003. 19. lpp. § 3.

⁴⁸ Turpat, 20. lpp. § 13.

mārciņām vaska. Sanāksmju apmeklējumu regulē arī Ķelnes aldariem⁴⁹, kuriem jāierodas uz sanāksmēm, jo tajās tika diskutēts un tika pieņemti svarīgi lēmumi, tāpēc bija ne tikai jāsamaksā sods, bet arī jāuzzina, kas ticis lemts. Ķelnes jumiku 1397. gada noteikumos⁵⁰ rakstīts, ka tiem jāierodas uz sanāksmēm svētajās dienās.

Avotos tiek arī noteikta kārtība, kāda bija jāuztur korporācijas sanāksmju laikā. Ķelnes aldaru apvienība⁵¹ reglamentē, ka tās brāļiem sanāksmju laikā ir jāciena vienam otra runas – kad kāds no brāļiem runā, pārējiem ir jābūt klusiem un tie drīkst runāt tikai tad, kad meistars tiem ir devis vārdu, bet, ja kāds vēlās ko teikt, pārējiem tam arī ir jādod vārds un iespēja izteikties. Tāpat arī Rīgas nastnieku šrāgās teikts, ka tad, kad atskan ģildes zvans, visiem jāpaliek klusu un jāļauj eltermanim runāt, citādi par to pienākas sods mārciņa vaska, kā arī sods draud, ja notiek pretošanās eltermanim vai piesēdētājiem, kā arī jāpaklausa eltermaņa dotajiem rīkojumiem amatpersonu uzdevumā.⁵²

Par disciplīnas pārkāpumiem uzskatāmi arī morāli aizvainojumi. Rīgas maiznieku 1392 gada šrāgās⁵³ tiek noteikts, ka tiem, kuri viens otru ar vārdiem slikti aprunā un piemin, draud bargāks sods un tie jāved pie fogta, tātad sods jau bijis stingrāks par parasto naudas vai vērtību maksāšanas sodu.

Lai pasargātu korporācijas biedrus no negadījumiem un letāliem ķīviņiem, tika regulēta arī ieroču nēsāšana un aizliegta to ienešana apvienības telpās un pasākumos.⁵⁴ Rīgas nastnieku šrāgās teikts, ka gan brāļiem, gan viesiem ir aizliegts ierasties ar dunci vai citiem ieročiem, pretējā gadījumā jāmaksā sods viena mārciņa vaska.⁵⁵ Lineburgas ādmiņu 1476. gada statūti⁵⁶ nosaka sodu ikvienam, kas ieradīsies uz sanākumi ar jebkāda veida ieroci, citādi jāmaksā viens šiliņš un pārējiem korporācijas piederīgajiem tam jāpievērš uzmanība un jāaizrāda. Ķelnē ieroču nēsāšanu regulē 14. gs. gultas pārklāju izgatavotāju noteikumi⁵⁷, kuros aizliegts brālībā

---

⁴⁹ 1497 Okt. 31. Amtsbrief der Brauer. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd. 1. S. 17.

⁵⁰ Dachdecker. 9. 1397. Amtsbrief der Leiendecker. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd. 1. S. 24.

⁵¹ 1497 Okt. 31. Amtsbrief der Brauer. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd. 1. S. 17.

⁵² Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*. Rīga: Mazā ģilde, 2003. § 5, 7, 26. 19.-21. lpp.

⁵³ Bäcker. Schragen vom Jahre 1392. § 16. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 242.

⁵⁴ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtre Regiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. S. 796

⁵⁵ Lostrager. § 6. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 414.

⁵⁶ Gerber. 4. 1476. Febr. 10. Rolle der gerwere. In: Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. S. 74.

⁵⁷ 1320 c. 1370. Satzungen der Deckklakenweber und Zusätzliche Beschlüsse. § 14. – 15. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd. 1. S. 28.

gan nēsāt dunci, gan to pavērst pret kādu no brāļiem. Arī Vīnes galdniekzeļļu noteikumos⁵⁸ ir noteikts, ka zeļļi, kuri pieder šim amatam, nedrīkst ierasties ar ieročiem. Taču Vīnes naglotāju noteikumi nosaka aizliegumu amata piederīgajiem publiski strīdēties vai savstarpēji uzbrukt ar dunciem, bet kurpnieku noteikumi atrunā aizliegumu darba vietā kauties.⁵⁹ Tādējādi ieroču izmantošana un fizisku nodarījumu izdarīšana tiek aizliegta ne tikai apvienības telpās, bet arī darbavietā un publiskās vietās. Ieroču nēsāšanas aizliegums korporāciju sanāksmju laikā statūtos atsevišķi parādās visdrīzāk tamdēļ, ka viduslaiku pilsētās lielākoties nepastāvēja atsevišķi algoti aizsardzības spēki un pilsētas aizsardzībai krīzes gadījumā tika izmantota amatnieku palīdzība, tāpēc bija iespējams, ka pie amatniekiem un tirgotājiem varētu atrasties ieroči, kā arī bija atļauts ieročus nēsāt līdzdiēnā. Zināms, ka dažviet amatnieku apvienības pat atsevišķus tēriņus veltīja ieroču iegādei, lai briesmu brīdī varētu piedalīties aizstāvēšanā.⁶⁰ Šis aspekts mazliet nonāk pretrunā ar ieroču nēsāšanas aizliegumu sanāksmju laikā, jo tad pēkšņas pilsētas aizstāvības nepieciešamības gadījumā radītos aizkavēšanās. Taču šī prakse ir saprotama no sociālā aspekta, jo korporācijas un brālības principos ietilpst uzturēt draudzīgas attiecības un mīlestību savā starpā, tāpēc šai organizācijai ir jāfunkcionē tā, lai ieroču izmantošana, tātad arī ienešana, nebūtu nepieciešama.

Disciplīnu korporācijā noteica ne tikai brāļu starpā, bet arī attiecībā uz viesiem un sievietēm, kas apmeklēja pasākumus, taču tie ir cita rakstura un nosaka, kā pret viesiem izturēties ar cieņu. Rīgas Melngalvju brālības statūti Vatslāvja dzīru laikā nosaka, ka katram biedram svētku laikā pasākumos ar dejošanu jārupējas par “savu” kundzi vai jaunkundzi, pat piedraudot ar sodu.⁶¹ Rēveles Melngalvju statūti arī apraksta dāmu ielūgšanas uz dzīrēm gaitu, kā arī to, ka tās jācienā ar kūkām un vīnu, un jāpateicas par ierašanos. Melngalvju statūtos vairākkārt parādās manieres un pieklājīgu izturēšanos audzinoši punkti⁶², kam viens no iemesliem var būt tas, ka Melngalvjos uzņēma neprecētus tirgotājus, tātad tiem varēja būt interese iepazīties ar jaunkundzēm un parādīt tām sevi no labākās puses, savukārt visas korporācijas interesēs bija, lai kāds no biedriem ar savu nepieklājīgo uzvedību nesabojātu visas korporācijas slavu. Līdzīgi amata slavu dāmu starpā centās saglabāt Vīnes amatnieki un savus noteikumus attiecībā ar sievietēm regulēja tieši zeļļu disciplinēšanai. Drēbnieku zeļļu noteikumos rakstīts, ka sods ar

---

⁵⁸ Der Bürgermeister und der Rat der Stadt Wien erteilen den Tischlergesellen eine Ordnung aufgrund eines von diesen vorgelegten Entwurfs. 1495 November 24. § 4. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. S. 482.

⁵⁹ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 116 – 117.

⁶⁰ Turpat, S. 121.

⁶¹ Schwarzhäupter. Schragen vom Jahre 1416. § 11. – 12. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 551.

⁶² Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 230 – 231.

vaska maksāšanu pienākas katram, kurš sieviešu priekšā lamājas vai nepieklājīgi runā, kā arī, ja uzvedas uzmācīgi.⁶³ Taču dunču izgatavotājiem tiek aizliegts meistara saimniecībā viņa meitu vai citas sievietes zākāt vai aprunāt, par ko draud bargs sods – izslēgšana no amata.⁶⁴

Avotu materiālos atrodami regulējumi arī sabiedrībā neviennozīmīgi pieņemtām nodarbēm un izklaidēm. Viena no šādām izklaidēm bija azartspēles, kas viduslaikos bija sastopams un pazīstams brīvā laika pavadīšanas veids. Sastopamākās un biežāk minētās “laimes spēles” bija kauliņu mešana un kārtis, kā arī citas, lielākoties galda spēles. Vīnē nodarbošanos ar azartspēlēm 1407. gadā reglamentē miesniekzeļļu noteikumi, kuros zeļļiem jāzvēr, ka tie nenodarbosies ar azartspēlēm; par sodu tiem draud strādāšanas aizliegums visā Vīnē.⁶⁵ Detalizētākus noteikumus azartspēlēm sniedz Vīnes 1442. gada Drēbnieku zeļļu noteikumi, kur ir noteikta summa, kuru nedrīkst pārsniegt, liekot likmi vai arī nosaka, ka ar vienu grasi nedrīkst izspēlēt vairāk, kā 14 spēles. Kažokādu izstrādātāju zeļļiem kauliņu spēles tika aizliegtas, taču atļautas bija galda spēles, kā arī spēles, kas, iespējams, līdzinājušās šodien zināmajai bocei jeb bumbu ripināšanai. Azartspēlēm pastāvēja arī laika ierobežojumi, piemēram, pakavu kalēju zeļļiem kauliņu spēle tika atļauta 14 dienas pēc Ziemassvētkiem, bet arī tad atrunājot likmju maksimālo summu, kura nedrīkst pārsniegt viņu dzeramnaudu.⁶⁶ Arī Rīgas kalējzeļļu statūtos tiek noteikts, ka kā sods jāsamaksā muca alus, ja tas azartspēlēs paspēlē savas drēbes.⁶⁷ Vairākos Lineburgas amatos zeļļiem ir aizliegts spēlēt spēles, jo īpaši azartspēles⁶⁸, bet pirtniekiem aizliegts spēlēt azartspēles vai ķēglus krogā vai citā publiskā vietā ar iespējamo sodu 3 šiliņu vērtībā.⁶⁹

Viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc nācās regulēt zeļļu nodarbošanos ar azartspēlēm bija risks, ka tie zaudējumu dēļ ieslīgs parādos, kurus tie nespētu atļauties apmaksāt. Šo aktivitāšu reglamentācija arī pierāda, ka zeļļiem bija nepieciešams atrast kādas kopīgas brīvā laika aktivitātes, taču līdz ar to meistariem un brālību eltermaņiem bija tās jāuzmana, lai neradītu pārāk lielu risku nepieklājīgai uzvedībai, naudas parādiem vai kaunam.⁷⁰

---

⁶³ Der Bürgermeister und der Rat der Stadt Wien erteilen den Schneidergesellen eine Ordnung aufgrund eines von diesen und den Schneidermeistern vorgelegten Entwurfs. 1442 März 17. § 9. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 233.

⁶⁴ Der Rat der Stadt Wien erteilt den Messern auf deren Bitte eine Ordnung aufgrund eines von diesen vorgelegten Entwurfs. 1470 Dezember 18. § 14. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 264

⁶⁵ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 118.

⁶⁶ Turpat, S. 119.

⁶⁷ Schmiedegesellen. Schragen vom 1. Novbr. 1399. § 8. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 462

⁶⁸ Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. S. LIX

⁶⁹ Bader. 1. 1362, Mai 7. In: Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. S. 23.

⁷⁰ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 119.

Amatnieku starpā tika regulēti arī seksuālie sakari ar sievietēm. Vīnes maiznieku un to zeļļu 1429. gada noteikumos⁷¹ minēts, ka tiem aizliegts vest uz dzirnavām “kopīgās” sievietes un tur ar tām gulēt, kā arī ņemt par sievu nevēlamu sievieti, citādi tiek draudēts ar izslēgšanu no amata. Naglotāju noteikumos zeļļiem ir aizliegts konkrētā bordelī jeb “dāmu mājā” dejojot ar prostitūtu, kas rezultējas sodā divās mārciņās vaska, taču kurpniekzeļļu noteikumos šim noteikumam pievienojas aizliegums zeļļu svinēšanas laikā tām dot kaut ko dzert. Vīnes zeļļu noteikumos arī ir noteikts, ka nevienam nevajadzētu graut sava meistara saimniecības godu ar negodīgām sievietēm un sava nozīme ir arī precībām, kurām ir jābūt ar godājamu sievieti - ir atrunāts, ka precības nedrīkst notikt ar kādu amatu pārstāvēm, piemēram, miesnieku.⁷² Pie šīm negodājamo amatu pārstāvēm parasti pieder tieši sievietes, kuras nodarbojas ar prostitūciju. Šīs sievietes pieminētas arī Rīgas kalējzeļļu 1399. gada šrāgās⁷³, kur teikts, ja kāds no zeļļiem svētajā laikā pārguļ bordelī (horrenhusen), tam noteikts sods – muca alus. Arī Lineburgas kurpniekzeļļiem tiek liegts “iet no sava meistara mājas gulēt pie skaistām sievietēm”, draudod ar 3 šiliņu sodu.⁷⁴

Šie kontakti ar sievietēm un šajos gadījumos – ar pilsētā sastopamajām prostitūtām - atrodami tieši zeļļu darba regulējumos, kam viens no iemesliem ir tas, ka zeļļi, salīdzinājumā ar pilntiesīgiem pilsētas amatniekiem ir vecumā jaunāki, tātad arī visdrīzāk vēl nav izveidojuši ģimeni, tādēļ tiem bordeļu apmeklēšana un sakari ar sievietēm ir aktuāli. Tāpat viduslaiku pilsētās pastāvēja ceļojošo zeļļu tradīcija, zeļļiem dodoties uz citām pilsētām iegūt pieredzi savā amatā, tāpēc bieži šie jaunie vīrieši svešā pilsētā meklēja ne tikai darbu, bet arī iespēju kontaktam ar pretējo dzimumu. Pilsētai un meistariem savukārt bija svarīgi, lai šie zeļļi vairāk uzmanības pievērstu nevis sakariem ar sievietēm, bet gan darbam, kā arī, lai neapkaunotu visus savus amata brāļus, uzvedoties nepieklājīgi to klātbūtnē. Tāpat zeļļu vēlme pēc pretējā dzimuma klātbūtnes nedrīkstēja ietekmēt ne tikai darbu, bet arī reliģisko dzīvi, uz ko norāda šis Rīgas kalējzeļļu noteikums. Šāds pārkāpums varēja rasties reliģiskajās brīvdienās, kad nedrīkstēja strādāt, taču to mērķis bija dot cilvēkiem atpūtu ar reliģisku mērķi, kas nesakrita ar došanos uz bordelī.

---

⁷¹ Der Rat der Stadt Wien bestätigt den Bäckern und Bäckergelesen von Wien, [...] eine Ordnung aufgrund eines von diesen vorgelegten Entwurfs. 1429 Juni 28. § 3. und 5. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 337 – 338.

⁷² Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 117 - 118

⁷³ Schmiedegesellen. Schragen vom 1. Novbr. 1399. § 8. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 462.

⁷⁴ Schuster. 1. 1389, mit Nachträgen von 1448 und 1532, März 22. In: Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. S. 233.

Disciplīnas uzturēšanai palīdzēja arī konfliktu risināšanas paņēmieni noteikšana. Risinājumi lielākoties bija draudzīgi un pieņemti caur attiecīgām instancēm ar to iesaisti izšķiršanā un izlīgšanā, un tika noteikts, ka pēc problēmas atrisināšanas konfliktu ir jāaizmirst.⁷⁵

Ja amatu noteikumi un brālību statūti vēsta par to, kā ir pieņemts uzvesties amatam un korporācijai piederīgajiem un sodus izsaka tikai draudu veidā, interesantu ieskatu var sniegt avoti, kuros notikusi sodu piemērošanas uzskaitē. Šo iespēju sniedz Konstantīna Metiga 1901. gadā publicētais raksts⁷⁶, kurā viņš iekļāvis spilgtus 15. gadsimta vidus ierakstus no Rīgas brīvo nastnieku apvienības sodu grāmatas, kā arī sniedzis savus komentārus par tiem. Šajos ierakstos parādās gan jau statūtos atrunātie pārkāpumi, kuriem piemēroti attiecīgi vai pielāgoti sodi, kā arī individuāli pārkāpumi, kuru specifika statūtos nav atrunāta, taču disciplīnas pārkāpums joprojām ir nozīmīgs un sodāms.

Viens no sīkākajiem pārkāpumiem bija alus izliešana tik daudz, ka to nevarēja apsegt ar pēdu. Šis noteikums ir minēts arī nastnieku 1450. gada šrāgās⁷⁷ un par to pienākas sods piecas mārciņas vaska, kurš arī piespriests kādam no amata brāļiem 1451. gadā. Vairāki sodi tika izvirzīti dzīru jeb drunkes laikā, kad pirmkārt tika aicināti viesi un sodus vairāki locekļi saņēma par ne to labāko izturēšanos pret tiem, piemēram, kāds amata brālis savam visim visu laiku nebija atļāvis sēdēt, taču cits savu viesi pagrūdis. Šajās dzīrēs arī tika lietots alkohols, kas varēja izraisīt konfliktus un nepieklājīgu uzvedību. Parādās sods par arī šrāgās jau minēto iesišanu pa galvu, kam sods bija pusods vaska⁷⁸ un, kurš piestādīts kādam brālim kurš iesitis otram pa galvu tā, ka tur palicis zilums. Taču cits biedrs ar dūri iesitis savai sievai tā, ka tai sākušas tecēt asinis. Par attiekšanos pret sievietēm vēsta arī divi ieraksti, kuros amata biedri ir ir sodīti par sliktu izturēšanos pret sievietēm uz ielas. Dzīru laikā biedri sodīti arī par atrašanos ar basām kājām, kā arī bez biksēm, kas nav minēts nevienās šrāgās, bet acīmredzot tāpat nav bijis pieņemams un sodīts. Šrāgas paredz sodu arī par vemšanu no alkohola ģildes telpās vai sētā.⁷⁹ Arī šis noteikums vairākkārt pārkāpts, īpaši ģildes locekļiem vemjot sētā pie durvīm vai kādam viesim to redzot. Šrāgas neminēti, bet vairāki sodi piespriesti kādiem pārstāvjiem, kuri tam nepiemērotās vietās vai atklāti citu cilvēku klātbūtnē urinējuši. No sodu grāmatas ierakstiem var noprast, ka dzīrēs piedalījušās arī sievietes, tai skaitā to biedru sievas, kam par pamatu ir ieraksti, ka kādi ģildes brāļi atveduši savas sievas, bet nav samaksājuši par to izdzerto. Tāpat

⁷⁵ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Vervassung, Stadtreghment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. S. 796.

⁷⁶ Mettig, C. Die ältesten Bücher der Losträgergilde in Riga. In: *Sitzungsberichte Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen Russlands* (aus dem Jahre 1900). Riga: W.F. Häckner, 1901. S. 120 - 135.

⁷⁷ Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*. 19. lpp. § 9.

⁷⁸ Turpat, § 11.

⁷⁹ Turpat, § 12.

ne tikai vīrieši izraisījuši nekārtības vai nepiedienīgu uzvedību, bet arī sievietes ir pārāk daudz izdzērušas un skaļi uzvedušās vai aizmigušas.

1.3. Žēlsirdība un labdarība

Viens no galvenajiem viduslaiku korporāciju uzdevumiem bija sociālās drošības un garantiju nodrošināšana. Viduslaiku cilvēkam bija nepieciešama kopiena tam apkārt ne tikai, lai socializētos, bet arī kā drošības garants, ja pašu vai kādu no ģimenes locekļiem piemeklētu nelaime vai veselības problēmas. Tieši korporācijās savstarpējās palīdzības funkcija tika pildīta brāļu un māsu starpā, un korporācijas biedri pēc ģimenes bija pirmie, kuriem lūgt palīdzību grūtā brīdī. To veicināja gan jau izveidotais sociālais kontakts, kas brāļu un māsu starpā pastāvēja, gan brālības jau pamatos iekaltais savstarpējās vienotības un mīlestības princips. Pat, ja savstarpējā palīdzība morālā līmenī bija pašsaprotama rīcība, tās sniegšana ir ļoti plaši atspoguļota un reglamentēta korporāciju statūtos, uzliekot biedriem konkrētus pienākumus iespējamajās situācijās, kā arī nosakot konkrētus palīdzības veidus un apjomus.

Viens no faktoriem, kas varēja piemeklēt viduslaiku cilvēku, bija nabadzība. Amatnieku un tirgotāju korporācijās izteiktai nabadzībai gan pastāvēt nevajadzēja, jo tās biedru sastāvs bija balstīts uz cilvēkiem, kuri ir nodarbināti savā jomā, tātad tiem bija darbs un attiecīgi arī iztikas līdzekļi pat, ja amats un darbs nebija no ienesīgākajiem. Nabadzība, ar kuru varēja saskarties viduslaikos nodarbinātie, bija saistīta ar iespējamām slimībām, vecumu, darba traumām vai citām nelaimēm, kuru dēļ nevarēja turpināt darbu vai tas bija uz laiku jāpārtrauc, tātad pārtrūka arī ienākumi.

Korporācijas biedra nonākšanu nabadzībā apraksta Trīres dzelzs tirgotāju statūti⁸⁰, kuros minēts, ka kādam no korporācijas piederīgajiem nonākot trūkumā, visiem brālības locekļiem pēc iespējam viņš kopīgi jāatbalsta. Taču sekoja arī piebilde, ka tiek atbalstīti tikai tie, kuri nabadzībā nokļuvuši kādu ārēju cēloņu dēļ, nevis šādā stāvoklī nonākuši paši. Piemēram, visdrīzāk netika atbalstīti nabadzīgie, kuri bija slinki strādājuši, tāpēc nonākuši šādā situācijā, savukārt iespējams, ka atbalstīja tos kurus bija skārusi kāda slimība vai notikusi ne pašu izraisīta nelaime, piemēram, ugunsgrēks. Ķelnes mucinieku 1397. gada amata vēstulē⁸¹

---

⁸⁰ Statuten der Trierer Eisenwarenhändler. 1285 Juni 19. In: Möncke, G. *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter*. S. 123.

⁸¹ 1397 Apr. 14. Amtsbrief der Fassbinder. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd. 1. S. 14-15.

rakstīts, ka, ja kāds no brāļiem kļūst akls, klibs, pārāk vecs vai to piemeklē kāda cita slimība, kuras dēļ vairs nevar strādāt un izpildīt pasūtījumus, brālība viņu ņem aprūpē un kopēji pārņem viņa darbus.

Par slimības gadījumiem vēsta arī Vīnes amatnieku noteikumi, kurus pētījis Markuss Gneiss un secina, ka šajos noteikumos kā biežākais zināmais atbalsta līdzeklis slimības gadījumā ir aizdevuma izsniegšana. Šis aizdevums tika izsniegts līdz notika pilnīga atveseļošanās un noteiktā laikā tas bija jāatmaksā. Šādi amatos un to brālībās tika nodrošināts, ka slimie, kuri ir darbnespējīgi, tātad nevar saņemt arī algu, iegūst tūlītēju finansiālu atbalstu, lai uzturētu savu iedzīvi un ģimeni slimības laikā.⁸² Rīgas kurpniekzeļļu statūtos minēts, ka zeļļa slimības gadījumā brālība dod ne tikai naudas pabalstu, bet arī sievieti, kas slimnieku apkoptu, jo zeļļi parasti vēl bija neprecēti. Nepieciešamības un ieilgušas slimības gadījumā brālība lūdza rāti uzņemt slimnieku Sv. Gara hospitālī.⁸³

Slimības gadījumā aizdevumu deva arī Strasbūras amatu brālībās, taču tam nosaka sarežģītāku un brālībai drošāku aizdevuma sistēmu. Lai saņemtu aizdevumu, biedram jādod brālībai kāda ķīla, lai biedram būtu motivācija parādu pēc tam atmaksāt. Piemēram, kažokādu izgatavotājiem tika iedots aizdevums šīs ķīlas vērtībā, pirtnieki par ķīlu deva 3 šiliņus, ādmiņi pretī ķīlai aizdeva līdz vienam guldenim, bet pie kuģotājiem tika aizdots tik, cik kases turētājs un vēl divi vai četri biedri izlēma būt par nepieciešamu.⁸⁴

Aizdevumu apmēri un nosacījumi dažādos amatos atšķirās pat vienas pilsētas ietveros. Vīnes drēbnieku zeļļiem slimības gadījumā bija pieejams noteikts aizdevums no korporācijas naudas kastes, kurā uzkrātie ziedojumi un soda naudas bieži tika izmantoti neparedzētiem izdevumiem. Zellim aizdevuma izmantošanas laikā bija aizliegts bez paziņošanas pamest pilsētu. Naudas atmaksāšana nav minēta, taču slimnieka nāves gadījumā mantojums tika izmantots bērnu vajadzībām, bet atlikums nonāca naudas līdzekļu kastē.⁸⁵ Savukārt Vīnes kažokādu izstrādātāju zeļļi slimības gadījumā saņēma aizdevumu 60 feniņu apmērā. Naudai vajadzēja tikt atmaksātai četru nedēļu laikā pēc slimības beigām, taču atkarībā no slimības ilguma, kā arī vispārējās zeļļa finansiālās situācijas to bija iespējams arī pagarināt. Arī šeit apbedīšanas izmaksas tika segtas no mantojuma, taču, ja pāri nekas nebija palicis, tad arī bēres

---

⁸² Gneiβ, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 110.

⁸³ Šterns, I. *Latvijas vēsture 1290 – 1500*. 262. lpp.

⁸⁴ Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 133.

⁸⁵ Der Bürgermeister und der Rat der Stadt Wien erteilen den Schneidergesellen eine Ordnung aufgrund eines von diesen und den Schneidermeistern vorgelegten Entwurfs. 1442 März 17. § 5 In: Gneiβ, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. S. 232.

finansēja no naudas kastes.⁸⁶ Arī Kurpniekzeļļu gadījumā tika aizdota nauda slimajiem brālības locekļiem, taču nāves gadījumā pēc bērū apmaksas atlikusī mantojuma daļa netika automātiski ziedota korporācijai, bet gan no sākuma pienācās likumīgajiem mantiniekiem.⁸⁷

Līdzīgas rūpes parādās apvienībās arī citur Eiropā – Bāzeles bīskapa atļaujā dārzenū un augļu audzētājiem un pārtikas produktu tirgotājiem apvienoties cunftē no 13. gs. 60. gadiem reglamentēts, ka, ja kāds no cunftes locekļiem vai viņa sieva nomirst, tad visi to pavada ar savu upuri un savu gaismu, bet ja mirušais ir tik nabags, ka ar viņa mantu nepietiek, lai viņu apglabātu, tad arī šeit par bērēm jāmaksā no kopējās žēlastības dāvanu kastes.⁸⁸ Sava sociālās aprūpes sistēma ieviesta arī Londonas ādmiņu ģildes darbībā, kur korporācijas biedriem kopējā kastē jāievieto ziedojuma summa, kura viņam liekas piemērota, lai pildītu minētās funkcijas. Tālāk aprakstīts, ka kastes saturs iztērēts iknedēļas pabalstos, kādam no darbiniekiem ar labu reputāciju, bet bez iekrājumiem sevīs uzturēšanai, nokļūstot nabadzībā darbaspēju zaudēšanas vai vecuma dēļ.⁸⁹

Ar šādu apdrošināšanas sistēmu tika panākts, ka nabadzīgākie un vecākie brāļi organizācijā tiek respektēti pēc to mūža garumā ieguldītā darba amatā, iesaistes organizācijā un brīvprātīgi pildītajiem korporācijas amatiem.

Šīs aprūpes funkcijas darbojās līdz cilvēka dzīves beigām un nāves brīdim. Taču viduslaikos cilvēkiem rūpēja ne tikai dzīve šaisaulē, bet arī pēcnāves dzīve. Jau dzīves laikā bija svarīgi zināt, ka nāves brīdis un tam nepieciešamie rituāli tiks nodrošināti saskaņā ar tradīcijām, kā arī, ka cilvēks tiks pieminēts un aizlūgts par viņa dvēseli pēc nāves. Taču pāreja no dzīvo uz mirušo pasauli bija riskanta ne tikai tiem, kurus piemeklēja nāve, bet arī tiem, kuri palika dzīvi. Tam bija jāizpaužas, pirmkārt, mītiskā nozīmē, jo bija jāpārlicinās, lai mirušajam tā mūžīgajā atdusas vietā būtu miers un ērtība, tāpēc tie neatgriezīsies pie tuviniekiem un sabiedrību vairs netraucēs. Apbedīšanas laikā veiktie rituāli palīdzēja ar nāvi samierināties līdzcīvēkiem un ģimenei, kā arī iezīmēja korporācijas solidaritāti un savstarpējo brālību.⁹⁰ Bērēm vajadzēja arī atspoguļot mirušā un tā ģimenes finansiālo statusu, tāpēc pilsētnieku vidū

---

⁸⁶ Der Rat der Stadt Wien erteilt den Kürschnermeistern und -gesellen eine Ordnung aufgrund eines von diesen vorgelegten Entwurfs. 1445 April 20. § 4. – 5. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 402.

⁸⁷ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 110.

⁸⁸ Fragmenti no Bāzeles bīskapa atļaujas dārzenū un augļu audzētājiem un pārtikas produktu tirgotājiem apvienoties cunftē. 1264-1269. Grām: Misāns, I., Šnē, A. *Klosteris, pils un pilsēta. Materiāli semināriem Rietumeiropas viduslaiku vēsturē*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2004. 175. lpp.

⁸⁹ Ordinances of White-Taxyers. In: (ed.) Slocum, K. B. *Sources in Medieval culture and history*. London: Prentice Hall, 2011. P. 280.

⁹⁰ Korpiola, M., Lahtinen, A. Cultures of Death and Dying in Medieval and Early Modern Europe: An Introduction. In: *Cultures of Death and Dying in Medieval and Early Modern Europe*. Korpiola, M., Lahtinen, A. (ed.) Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies, 2015. P. 16.

arī šīs tradīcijas atšķīrās ar pompozitāti un tradīcijām. Tirgotāju bēres varēja būt bagātākas rituālos un to veikšanā, kā arī par statusu sabiedrībā varēja liecināt uz bērēm atnākušo cilvēku skaits un stāvoklis sabiedrībā. Arī bēres nodrošināja korporācijas un brālības, jo viens no to galvenajiem sociālajiem un arī reliģiskajiem uzdevumiem bija dot sociālo drošību un apziņu, ka arī nāves brīdī korporācijas biedri būs blakus un sniegs atbalstu tieši pirms nāves, kā arī izpildīs nepieciešamos rituālus pēc tās.

Lai veiktu pienācīgu apbedīšanu, pirmais no aspektiem bija finanses, kas bija nepieciešamas šī mērķa realizēšanai. Ģilžu statūtos tiek norādīts, ka apbedīšanas un visu to iekļaujošo pasākumu finansēšana tiek veikta no aizgājēja mantojuma. Ķelnes mucinieku amatrakstā minēts arī, ka pēc nāves brālim jāatstāj cunftei noteikts daudzums vaska kā mantojums, jo viņš dzīves laikā mīli ticis turēts par biedru un ar šo ziedojumu cunftē varēs turpināt pastāvēt arī turpmāk, kā arī samaksāt par aizgājušā zārku.⁹¹ Taču, ja pirms nāves bija piemeklējusi slimība vai vecums, kas nav ienesis pārāk lielus uzkrājumus, mantojuma bērū organizēšanai varēja arī nepietikt, tāpēc arī šajā aspektā palīdzību vajadzēja sniegt brālībai. Bāzeles dārznieku cunftes rakstā teikts, ka aizgājušo brāli ne tikai kopā jāizvada, bet arī, ja tas bijis tik nabadzīgs, ka ar viņa paša naudu nevar samaksāt par apbedīšanas organizēšanu, tad tas jāsamaksā ar pabalstu no cunftes.⁹²

Kāda biedra nāve bija arī par iemeslu iekšējā korporācijas kontakta un tradīciju stiprināšanai. Norvēģijas korporācijās vienu vai vairākas reizes gadā tika nolasīti mirušo biedru saraksti un to piemiņai svinētas mises un šo pasākumu apmeklēšana bija obligāta. Šo piemiņas dienu atzīmēšana bija svarīgs iemesls, lai dzīvie biedri sanāktu kopā un ne tikai izpildītu sevis apsoltīto aizgājušo biedru pieminēšanu, bet arī, lai noturētu kopēju sanāksmi dzīvajiem un mirušajiem, jo brālības bija no gan dzīvajiem, gan mirušajiem to biedriem sastāvošas apvienības. Mises aizgājušo piemiņai bieži arī bija daļa no lielāka korporācijas sanāksšanas notikuma, kā piemēram, patrona piemiņai veltīta diena, regulārā sanāksme vai dzīres.⁹³

Viduslaiku cilvēkam tuvāki par korporācijas biedriem bija vien ģimenes locekļi, kas tradicionāli sastāvēja no sievas un bērniem. Tā kā bieži vien arī tie tika iesaistīti korporācijas dzīvē, arī tos cunftes biedra nāves vai nabadzības gadījumā bija nepieciešams atbalstīt, un par

---

⁹¹ 1397 Apr. 14. Amtsbrief der Fassbinder. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd. 1. S.14.

⁹² Zunftbrief für die Gärtner, Obster und Lebensmittelhändler in Basel, ausgestellt von Bischof Heinrich III. Basel, 1264-1269. In: Möncke, G. *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter*. S. 63.

⁹³ Haugland, H. "To Help the Deceased Guild Brother to His Grave": Guilds, Death and Funeral Arrangements in Late Medieval and Early Modern Norway, ca. 1300–1900. In: *Cultures of Death and Dying in Medieval and Early Modern Europe*. P. 163 – 164.

to vēsta arī apvienību statūti. Ķelnes vilnas un mēteļu drēbnieku amatrakstā tiek paredzēts, ka gadījumā, ja nomirst vīrs, kura sieva arī darbojas šajā amatā, viņa var palikt tajā līdz savmūža beigām. Taču, ja viņa aprecas ar jaunu vīru, arī tam jāiet šajā amatā strādāt un kopā jādala amats un ienākumi.⁹⁴ Ķelnē šis noteikums attiecās arī uz strādājošām sievietēm, ko pierāda dzijas vērpeju amatraksts, kas nosaka, ka kādai šī amata pildītājai nomirstot, viņas vīram ar kalpotājiem jāturpina amats.⁹⁵ Šādos gadījumos redzama tiekšanās uz dzimumu vienlīdzību ekonomiskajā darbībā, lai vīrieša nāve ģimenē nenozīmētu darba aktivitāšu pārtraukšanu un nerezultētos nabadzībā. Londonas ādmiņi pēc ģildes biedra nāves nodrošināja tā sievai iknedēļas pabalstu no ziedojumu kastes, “kamēr vien viņa labi uzvedīsies un paliks viena.”⁹⁶ Strasbūras pirtnieki nosaka arī atbalstu sievietēm laikā pēc dzemdībām, nosakot, ka sešas nedēļas pēc bērna piedzimšanas tā māte var dzīvot no ziedojumu kastes naudas, ja vien bērns ir radītas atbilstoši, tas ir, kristīgā laulībā. Tā tika nodrošināts, ka laikā pēc bērna piedzimšanas māte var veltīt laiku nevis darbam, bet gan bērnam, kam tas tad visvairāk ir vajadzīgs un nestrādājot arī nenonāks trūcumā.⁹⁷

Pārsvarā labdarība kā ziedojumu veikšana nespējīgajiem apvienības locekļiem sastopams kā interna darbība, jo pirmām kārtām bija nepieciešams palīdzēt savas apvienības biedriem. Taču sastopami arī gadījumi, kad ziedojumi nabadzīgajiem tika veikti arī ārpus korporācijas. Piemēram, ziedojumu vākšana notikusi arī Linkolnas skroderu cunftē, brāļiem un māsam maksājot viena feniņa ziedojumu, kuru velta mērķim, ko pats uzskata par īpaši svarīgu. Ziedojums jāveic kopā ar alus kausu, kā arī alus pieminēts kā dodams ziedojums nabagajiem svētku dienās, kuriem tas visvairāk esot vajadzīgs.⁹⁸ Šādu praksi, domājams, varēja atļauties ienesīgāko amatu pārstāvji un tirgotāji, ja tiem bija pietiekoši līdzekļi, jo svarīgākais bija ziedojumus veikt un tērēt ģildes un to biedru uzturēšanai un balstīšanai.

Aplūkojot sociālos aspektus viduslaiku tirgotāju amatnieku korporācijās un analizējot avotus, kas vēsta par tiem, iespējams izdarīt secinājumus un salīdzināt manītos gadījumus un to izpausmes.

---

⁹⁴ 1397 Apr. 14. Amtsbrief der Scharzen- und Deckklakenweber. In: Loesch, H. von. Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. S. 31.

⁹⁵ 1397 Apr. 14. Amtsbrief der Garnmacherinnen. In: Loesch, H. von. Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. S. 49.

⁹⁶ Ordinances of White-Taxyers. In: (ed.) Slocum, K. B. *Sources in Medieval culture and history*. London: Prentice Hall, 2011. P. 280.

⁹⁷ Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 133.

⁹⁸ Linkolnas skroderu ziņojums karaļa kancelejai par cunftes noteikumiem un materiālo stāvokli. 1389. Grām: Misāns, I. *Viduslaiku cilvēka ikdiena, svētki un ceļojumi: vēstures avotu krājums*. Rīga: Latvijas vēstures fonds, 2008. 99.-100. lpp.

Iespējams droši secināt, ka visas izdalītās sociālo aspektu grupas savā starpā mijiedarbojās lielā mērā. Veicinot sociālā kontakta rašanos un nostiprināšanos, tika nodrošināts, ka korporāciju biedri paši pēc pavadītā laika kopā juta vajadzību īstenot gan žēlsirdību un labdarību viens pret otru, jo juta ģimenisku atbildību, gan savstarpējās disciplīnas ievērošanas nepieciešamību, jo centās neizraisīt fiziskus un verbālus konfliktus. Tāpat disciplīnas ieviešana, uzmanīšana un pārkāpumu sodīšana bija vērsta uz to, lai rastos pēc iespējas mazāk konfliktu, kuri grautu sociālo tuvību.

Sociālā kontakta viens no stūrakmeņiem bija kopīgi noturētas oficiālas un neoficiālas sanāksmes, uz kurām tādēļ ierašanās bija obligāta. Klātbūtne nozīmīgos, oficiālos notikumos varēja ļaut iegūt informāciju par korporācijā notiekošo, nostājām, jauniem pieņemtiem lēmumiem un biedru aktivitāti. Šie pasākumi ļāva iepazīties biedriem savā starpā un caur rituāliem, kopīgām maltītēm un dzeršanu veidot draudzības saites.

Šo draudzības saišu pastāvēšana un nepārtrauktā uzlabošana stiprināja ne tikai korporācijas kā sociāli un reliģiski orientētas brālības iekšējo garu, bet arī radīja viena vai līdzīgu amatu pārstāvju sadarbību savā starpā. Var spriest, ka tas virzīja šīs attiecības un amatu darbību nevis uz iekšējo konkurenci par materiāliem, klientiem, palīgiem un darba laikiem, bet gan veicināja uz sadarbību savā starpā un vienādām tiesībām visiem konkrētā amata pārstāvjiem.

Lai gan amati tika apvienoti kopējās korporācijās, bieži vien parādās korporatīvais nodalījums meistarū jeb vispārējo amatnieku un šo amatu zeļļu starpā, pastāvot arī atšķirībām vairākos korporāciju organizatoriskajos un sociālajos aspektos. Iemesli, kāpēc bija nepieciešams šāds nodalījums, vispirms bija šo divu statusu atšķirīgais sociālais stāvoklis, respektīvi zeļļi varēja tikt uzskatīti par algotiem darbiniekiem, kuru darba gaitas atkarīgas no meistara, kurš to ir piešķīris un ņēmis zelli savā paspārnē. Kā otrs iemesls var tikt minēts atšķirīgās intereses sociālā kontakta meklējumos, jo zeļļi pēc vecuma bieži bija daudz jaunāki, neprecēti, finansiāli nepatstāvīgi un nereti klīstoši, tāpēc to intereses biežāk iekļāva vēlmi iepazīties ne tikai savā starpā, bet arī ar pretējā dzimuma pārstāvēm, kā arī tieksmi pēc nepastāvīga seksuālā kontakta.

Tā kā zeļļus lielākoties arī nesaistīja individuālās ģimenes saites, jeb sieva un bērni, tiem arī bija cits brīvā laika apjoms un veidi, kā to pavadīt. Tie, kā redzams, atspoguļoti tieši zeļļu amatiem piederīgo organizāciju statūtos, ierobežojot to nodarbes, kas varētu raisīt nepatīkšanas pašiem vai reputācijas sagandēšanu visiem amata pārstāvjiem, kā piemēram, nodarbošanās ar

azartspēlēm, uzvedība internu un īpaši eksternu pasākumu laikā, svinēšana un uzvedība uz ielām un citās publiskās vietās, kā arī laulātā izvēle, kurai jāatbilst reputācijas standartiem.

Arī žēlsirdības un labdarības izrādīšanas funkciju biedru starpē ietekmēja disciplīnas uzturēšanas spēja, jo nereti tās piešķiršana varēja būt atkarīga no paša darbinieka finansiālo problēmu izraisīšanas, piemēram, pārāk daudz laika pavadot svinot, nevis strādājot vai pazaudējot mantu neapdomīgu azartspēļu rezultātā.

Slimības un nāves gadījumu nosacījumi bija vieni no svarīgākajiem aspektiem viduslaiku korporācijās gan, jo tos noteica un paredzēja Baznīca un cilvēku reliģiskā pārliecība par aizkapa dzīves īpatnību, gan sociālās nodrošinātības vajadzība. Sociālais rezultāts no žēlsirdības izrādīšanas nodrošināja tuvo cilvēku nenonākšanu trūkumā, pēc iespējas garāku dzīvi un nāves gadījumā tuvajiem apkārtējiem mierinājumu, to sniedzot caur kopīgu izvadīšanu un piemiņu.

2. RELIĢISKIE ASPEKTI VIDUSLAIKU TIRGOTĀJU UN AMATNIEKU KORPORĀCIJU DARBĪBĀ

2.1. Reliģiski motivēti darba ierobežojumi

Viduslaiku pilsētā viens no daļējiem reliģiskajiem aspektiem bija darba ierobežojumi, kas izpaudās gan brīvdienu noteikšanā, gan amatniecības un tirdzniecības sakaru veidošanā. Reliģija gan bija tikai viens un ne vienmēr noteicošais no faktoriem, kas ietekmēja darba laika noteikšanu, taču Baznīcas paražas kopā ar citiem faktoriem ietekmēja viduslaiku pilsētnieku darbu.

Viduslaikos ierastais darba laiks ilga no saules uzaušanas brīža līdz tās rietam tīri praktisku apstākļu dēļ – darbu visvieglāk bija veikt, kamēr bija pieejams dabiskais apgaismojums. Vasarā darba diena sākās ap četriem vai pieciem rītā un beidzās ap septiņiem vai astoņiem, bet ziemā attiecīgi tas sašaurinājās un varēja būt ap 8 stundām, kas bija apmēram divreiz mazāk, nekā vasarā. Par darba dienas sākumu un beigām pilsētā vēstīja īpašas zvanu skaņas, kas vēstīja par darba laika sākumu, beigām un pauzēm. Šo dienas sadalījumu, ieskaitot zvanu skaņas, noteica tieši Baznīca, dienu ievadot arī ar dievkalpojumiem, pēc kuriem varēja sākt darbu vai kuri dienu noslēdza.⁹⁹ Piemēram, Rīgas Domā 15. gadsimtā atvērtajā altārī agro misi vasarā lasīja plkst. 4.00, bet ziemā 5.00. no rīta, tad arī iesākot pilsētas dienu.¹⁰⁰

Arī amatnieku un tirgotāju organizācijas paredzēja ikdienas darba laika ierobežojumus saviem biedriem. Nīrnbergas kalēju noteikumi noteica, ka amatam piederīgie savu darbu var sākt tikai tad, kad pirms saullēkta ir noticis rīta dievkalpojums, taču vairs nav atļauts strādāt pēc tam, kad nozvanījuši vakara zvani, pēc kuriem gaismām bija jābūt nodzēstām; par šī noteikuma pārkāpšanu draudēja 60 helleru naudas sods par katru strādāto nakti. Šis ierobežojums tiek notiekts no Miķeļdienas (29. septembris) līdz Valpurģiem (1. maijs), tātad uz ziemas sezonu, kad vairāk bija nepieciešama uguns radīta gaisma un siltums, tāpēc jo lielāks bija risks ar uguns atstāšanu izraisīt ugunsgrēku.¹⁰¹ Londonas piešu izgatavotāju rakstā¹⁰² aizliegts strādāt ilgāk, kā no dienas sākuma līdz vakara zvaniem no Sv. Sepulčres baznīcas. Turpat tiek arī plaši izklāstīti iemesli šim ierobežojumam. Pirmkārt, neviens nevarot strādāt tik kārtīgi pa nakti, kā

---

⁹⁹ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Vervassung, Stadtre Regiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. 2. S. 837.

¹⁰⁰ Grosmane, E. *Rīgas Doms gadsimtu gaitā. Riga Cathedral Through Centuries*. Rīga: Jumava, 2017. 53. lpp.

¹⁰¹ Nürnberger Schmiedeordnung. 1320-30. In: Möncke, G. *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter*. S. 167.

¹⁰² Articles of the Spurriers of London, A.D. 1345. In: Slocum, K. B. *Sources in Medieval culture and history*. P. 279.

pa dienu. Otrkārt, vairāki amatnieki, kuri zinot, kā savu darbu padarīt ar blēdību, vēlas labprātāk strādāt pa nakti; tad tie izgatavo nepareizu dzelzi vai uzdod alvu par dzelzi, kurš ieplaisājis, vai arī apzeltī varu. Treškārt, vairāki no šī paša amata visu dienu klīst apkārt bez strādāšanas un tad, kad tie kļuvuši neprātīgi un piedzērušies, tie vakarā dodas pie darba, ignorējot slimos un visus apkaimes iedzīvotājus, kā arī trači, kas to vidū izceļas un šaubīgi cilvēki to vidū. Un tad tie kalšanai iekur lielu uguni, kas rada apdraudējumu pašiem un visai apkārtni, liekot kaimiņiem baidīties no dzirkstelēm, kuras nāk no skursteņa. Šo iemeslu dēļ ticis noteikts aizliegums strādāt naktī, lai nepieļautu šādas briesmas un nepareizu darbu, kā arī aizliegt tirgot izstrādājumus, kas radīti naktī, par pieķeršanu nosakot naudas sodu, bet ceturtajā reizē liekot pamest amatu uz visiem laikiem. Ķelnes dzijas vērpēju amatrakstā arī visu gadu aizliegts darbs naktī kopš zvanu skaņām līdz rītam, kad jāceļas uz agro misi Domā, par iemeslu minot to, lai kaimiņi naktī netiktu traucēti.¹⁰³ Parīzes ģilžu šrāgas no 13.gs. teikts, ka naktī strādāt nav atļauts, jo naktī padarītais nav tik labs kā dienā radītais.¹⁰⁴ Interpretējama ir jēdziena “labs” nozīme šajos materiālos. Pirmām kārtām, tas varētu būt attiecināms uz produkta kvalitāti, kura ir zemāka kādu iemeslu dēļ, piemēram, nepietiekams apgaismojums darba laikā vai darbinieka nogurums. Taču šim un citiem aizliegumiem strādāt naktīs varēja būt arī reliģiska motivācija. Nakts Baznīcas ietekmē viduslaikos tika uzskatīta par ļauno spēku darbības laiku, tādēļ attiecīgi naktī un tumsā radītam produktam varēja tikt piešķirtas negatīvas mistiskas īpašības.

No otras puses, darba laiks tika noteikts ne tikai, lai pasargātu pilsētniekus no nekārtībām un liktu darbiniekiem atpūsties, bet arī, lai strādāt varētu pēc iespējas ilgāku laiku. Tas varēja būt gan pilsētnieku, gan meistarū interesēs. Amatnieki, īpaši no mazāk ienesīgākajiem amatiem labprāt strādāja pēc iespējas ilgāku laiku, tai skaitā naktīs, lai spētu pārdot un nopelnīt vairāk, taču tas kropļoja konkurenci amata starpā un īpaši šādi konflikti nebija pieļaujami brālībā, tāpēc šāda sistēma tika uzskatīta par negodīgu. Meistari, savukārt, bieži pēc iespējas vairāk vēlējās nodarbināt zeļļus, taču tieši tāpēc daudzviet tiem tika noteikta obligāta brīvā, jeb svētā diena, kas darba devējiem bija jāievēro.¹⁰⁵ Piemēram, Rīgas maizniekzeļļu šrāgās noteikts, ka tie nedrīkst pa nakti gulēt,¹⁰⁶ visdrīzākais, jo viņiem bija jāgatavo maize pārdošanai pilsētniekiem jau no agra rīta., Saņemt svaigu maizi no rīta bija pilsētnieku interesēs, taču tās izgatavošana nonāca pretrunā ar vispārpieņemto normu, kas

---

¹⁰³ 1397 Apr 14. Amtsbrief der Garnmacherinnen. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd.1. S. 50.

¹⁰⁴ Parisian Guild Regulations. 13th c. In:(ed.) Amt, E. *Women's lives in Medieval Europe. A sourcebook*. London: Routledge, 1993. P. 194. - 195.

¹⁰⁵ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadregiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. S. 838.

¹⁰⁶ Šterns, I. *Latvijas vēsture 1290 – 1500*. 264.lpp

paģērēja darbu naktī aizliegt, vai vismaz ierobežot. Vīnes drēbniekiem 1419. gadā noteikts, ka nodarbinātajiem zeļļiem nav atļauts strādāt pie gaismas naktīs pirms tādiem svētkiem, kā Lieldienas, Ziemassvētki un Vasarsvētki,¹⁰⁷ tā atvieglot zeļļu nodarbinātību vismaz pirms reliģiskajiem svētkiem un to laikā. Tātad, kaut arī dienas gaitu un darba laiku regulēja, izmantojot reliģiskus notikumus un institūcijas, šiem ierobežojumiem bija arī praktiska nozīme - ar to palīdzību pilsēta tika pasargāta no nekārtībām naktī un nelaimes gadījumiem, piemēram, ugunsgrēkiem, kuru risks viduslaiku pilsētā bija ļoti augsts.

Nākamie darba ierobežojumi tika noteikti attiecībā uz darba nedēļas sadalījumu. Pirmkārt miers no darba bija jāievēro svētdienās, ko noteica Baznīcas kalendārs kā iknedēļas brīvdienu, kas pirmkārt jāvelta reliģiskajiem rituāliem, bet arī atpūtai. Parasti darbs bija jāpārtrauc jau sestdienas pēcpusdienā vai vakarā līdz ar zvanu skaņām, taču dažkārt šis laiks bija atkarīgs no sezonas vai noteiktiem mēnešiem. Tāpat arī darbs bija jābeidz ātrāk iepriekšējā dienā pirms kādiem reliģiskiem svētkiem.¹⁰⁸ Šādu piemēru rāda Ķelnes veco kurpnieku regulējums, kas nosaka, ka ir aizliegts strādāt svētku dienās un dienās pirms svētku dienām strādāt pie mākslīgās gaismas.¹⁰⁹ Kā vēsta Parīzes maiznieku statūti, tad darbu pēc svētdienas atpūtas varēja atsākt līdz ar pirmdienas saullēktu pēc tam, kad Dievmātes katedrālē ir iezvanīts rīta dievkalpojums, taču, protams, izņemot gadījumus, kad pirmdienā iekrīt kāda no svētku dienām.¹¹⁰

Taču bija arī pilsētas un atsevišķas cunftes, kurās svētdienu ievēroja citādāk, piemēram, mieru no darba nosakot tikai svētdienas pēcpusdienā.¹¹¹ Šis noteikums arī varēja būt atkarīgs no amata ražotās produkcijas un tās pieprasījuma – Virzburgā 13. gadsimta beigās izdotie cunftu darbības noteikumi nosaka, ka maizniekiem katru dienu ir jācep maize, tātad jāstrādā katru dienu, lai visiem, kas to pieprasa, katru dienu būtu svaiga maize.¹¹²

Darba laiks tika ierobežots arī lielākos reliģiskajos svētkos, ko atzīmēja visa pilsēta vai konkrēta amata apvienība. Arrasas aitu cirpēju ģildes statūti nosaka, ka tās brāļi nedrīkst strādāt dienās, kas ir reliģiskie svētki, tai skaitā atpūtai no darba jāatvēr četras dienas Ziemassvētkos,

---

¹⁰⁷ Gneiβ, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. S. 98.

¹⁰⁸ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtr Regiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. S. 837.

¹⁰⁹ 1483. Amtsbrief der Altschuhmacher. In: Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. Bd.1. S. 4.

¹¹⁰ Fragmenti no Parīzes maiznieku statūtiem (13.gs. beigas) § 30. Grām: Misāns, I., Šnē, A. *Klosteris, pils un pilsēta. Materiāli semināriem Rietumeiropas viduslaiku vēsturē*. 176. lpp.

¹¹¹ Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtr Regiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. S. 837.

¹¹² Fragmenti no Virzburgas bīskapa izdotajiem cunftu darbības noteikumiem Virzburgas pilsētā (1279) § 2. Grām: Misāns, I., Šnē, A. *Klosteris, pils un pilsēta. Materiāli semināriem Rietumeiropas viduslaiku vēsturē*. 175. lpp.

astoņas dienas Lieldienās un Vasarsvētkos, kā arī no strādāšanas jāatturas jau sestdienas pēcpusdienā.¹¹³

Šie darba laika ierobežojumi ne tikai nosaka ētiskos principus amata darbā savstarpēji un padoto un darba devēju starpā, bet parāda arī reliģiskās dzīves un kristietības ietekmi uz amatnieku un tirgotāju darbu, gan pievēršot tos reliģiskajām aktivitātem, gan nodrošinot, ka šie cilvēki regulāri velta laiku atpūtai, tā rūpējoties arī par to fizisko un garīgo veselību.

Vēl jāpiemin, ka reliģisku iemeslu dēļ tika ierobežots ne vien darba laiks, bet arī ražošanas un pārdošanas sakari. Galvenais aspekts bija sakari ar ebrejiem un aizliegumi ar tiem tirgoties vai strādāt to labā, ko izgatavojot, jo tie piederēja pie citas reliģijas. Piemēram, Ķelnes zeltkaļu noteikumos¹¹⁴ ir norādīts, ka neviens no brāļiem nedrīkst strādāt ebrejiem. Savukārt Parīzes zīda audēju noteikumos¹¹⁵ teikts, ka neviena audēja nedrīkst no ebrejiem pirkt zīdu, tas esot jāiepērk tikai no pareizajiem tirgotājiem. Šajos pašos noteikumos arī ir minēts, ka neviena darbiniece nedrīkst savu darbu, vai tas būtu vai nebūtu deformēts vai pabeigts, dot ķīlā pie ebrejiem, lombardiešiem vai citām personām, kas ar to nodarbojas.

2.2. Reliģiskie svētki

Visregulārāk noturētie reliģiskie svētki viduslaiku pilsētniekiem, tai skaitā amatnieku un tirgotāju organizāciju biedriem bija regulārie dievkalpojumi. Tā kā korporācijas tika dibinātas uz kristīgās brālības pamata, visi to biedri bija kristīgai Baznīcai piederīgi, tādēļ pirmais noteikums reliģiskās dzīves piekopšanā bija regulārs dievkalpojumu apmeklējums. Šī prakse viduslaiku pilsētās bija normāla un pašsaprotama, tādēļ konkrēti nosacījumi ikdienas reliģiskajai dzīvei amatnieku un tirgotāju korporāciju statūtos bieži nav atrodami. Taču viens no galvenajiem mērķiem šo ikdienas un īpašo svētku noturēšanai korporācijām bija sava altāra uzstādīšana vai pat kapelas ierīkošana baznīcā, tā izveidojot privātu, blakus pārējam baznīcas izkārtojumam pastāvošu kulta vietu. Ziņas par korporāciju altāriem, to piederumiem un pieminējumiem dod iespēju ielūkoties ikdienas reliģiskās dzīves piekopšanas tradīcijās un saprast to nozīmi kā garīgu un sociālu uzdevumu. Šī mērķa sasniegšanai brālības arī algoja

---

¹¹³ Guild regulations of the Shearers of Arras. 1236. In: (ed.) Rosenwein, B. H. *Reading the Middle ages. Sources from Europe, byzantium, and the Islamic world*. P. 364.

¹¹⁴ 14. Jahrh. Satzungen der Goldschmiede. In: Loesch, H. von. *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. S. 73.

¹¹⁵ Parisian Guild Regulations (13th c.) In: Amt, E. (ed.) *Women's lives in Medieval Europe, a sourcebook*. London: Routhledge, 1993. P. 195.

atsevišķu priesteri, kurš rūpētos par aizlūgumiem dzīvajiem un mirušajiem brālības locekļiem un vadītu nepieciešamās mises ikdienā, bērēs, kāzās u.c. reliģiskos pasākumus, kurus korporāciju brāļi pieredzēja un, kurus paredzēja to statūti.¹¹⁶

Pateicotiesniecīgajam, bet vērtīgajam materiālam, kas saglabājies no viduslaiku Rīgas sakrālās materiālās kultūras, ir iespējams gūt ieskatu šīs prakses izplatībā arī Rīgā. 14. gadsimtā Rīgas Domā pieauga altāru skaits, kā arī to greznība, jo korporācijas un brālības rīkoja privātas mises pie saviem altāriem vai īpašās šim nolūkam celtās kapelās, kas arī veicināja sacensību par krāšņāko savas svētvietas ierīkojumu. Viena no tādām bija Sv. Elizabetes kapela, kura viduslaikos bija slēgta un pieejama tikai šaurai korporatīvai grupai.¹¹⁷ Kā vēsta līdz mūsdienām nonākusī rakstītā informācija, 15. gadsimtā Rīgas Doma baznīcā pat četras piebūvētās kapelas nespēja apmierināt ticīgo un korporāciju pieprasījumu pēc altāriem privātiem aizlūgumiem un vikārijām, jo tie bija ierīkoti jau visās iespējamajās vietās. Apraksti vēsta par vismaz 30 altāriem, kuri bija ierīkoti gandrīz pie katra pīlāra un sienas.¹¹⁸ Nozīmīgāka tirgotāju un amatnieku reliģiskajā dzīvē ir Rīgas Sv. Pētera baznīca, kura tika uzskatīta par pilsētnieku baznīcu, un kuras draudzē ietilpa galvenokārt Lielās ģildes tirgotāji un mazajā ģildē apvienoto cunftu amatnieki.¹¹⁹ Tajā atradās ap 20 altāru, par kuru uzturēšanu rūpējās gan atsevišķi namnieki, gan korporācijas.

Rīgas nastnieku brālība 1460. gadā likusi izgatavot sev jaunu altārgleznu Rīgas krāsotāju meistaram Pēterim Hāzem,¹²⁰ liekot tajā attēlot trīs galvenos brālības patronus – Sv. Pēteri, Sv. Kristoforu un Sv. Erasmu. Šis lēmums tika pieņemts, jo līdz 1458. gadam nastnieki vairākās dzīrēs kā Visu Svēto dienā un Kristus Vissvētākās Miesas un Asins svētkos bija saziņojuši vaskam, altāra galdautam un citam aprīkojumam, lai tiem būtu pamats altāra izgatavošanai Sv. Pētera baznīcā. Nastnieku brālībai bija jānodrošina arī samaksa un piederumi priesterim, tāpēc tika ziedots citiem altāra piederumiem, kā lūgšanu grāmatai, priestera apģērbam, svečturim u.c. atribūtiem ko gan lika pagatavot, gan deva no korporācijai jau piederošajiem piederumiem, gan maksāja par tiem baznīcai. Mācītājam bija jālasa četras mises ik nedēļu, par ko viņš gada laikā saņēma 20 Rīgas markas.¹²¹

Melngalvjī 1416. gadā Sv. Pētera baznīcai dāvinājuši altāri dvēseļu misei, bet 1484. gadā – Sv. Jurim, Sv. Maurīcijam, Sv. Franciskam un Sv. Reinholdam, kā arī 1507. gadā

¹¹⁶ Arbusow, L. Kirchliches Leben der Rigaer Losträger im 15. Jahrhundert. LUR VI 1923, (01.01.) S. 190.

¹¹⁷ Grosmane, E. *Rīgas Doms gadsimtu gaitā. Riga Cathedral Through Centuries*. Rīga: Jumava, 2017. 45. lpp.

¹¹⁸ Turpat, 52. lpp.

¹¹⁹ Levina, M. (sast.) u.c. *Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums Rīgā*. Rīga: Neputns, 2010. 50. lpp.

¹²⁰ Turpat, 53. – 54. lpp.

¹²¹ Arbusow, L. Kirchliches Leben der Rigaer Losträger im 15. Jahrhundert. S. 191 – 193.

Lībikas meistaram zeltkalim Berntam Heinemanim pasūtījuši relikvāriju savam altārim.¹²² Melngalvji 15. gadsimtā kapelā altāri ierīkojuši arī franciskāņu klostera Sv. Katrīnas baznīcā – divpadsmit zeļļi esot baznīcai dāvinājuši koka tēlus, kuros atrodies liecības par Sv. Jura, Sv. Ģertrūdes un Sv. Maurīcija skulpturāliem tēliem. Šīs skulptūras, iespējams, piederēja tieši Melngalvju altārim, no kurienes tie tās paglābuši Reformācijas izraisīto baznīcu grautiņu laikā.¹²³ Šajos altāros un tajiem piederošajās figūrās redzama vēl viena plaši izplatīta un loģiska prakse, attēlojot gleznojumos korporāciju izvirzītos patronus, piemēram, zīmīgo Melngalvju patronu Sv. Maurīciju. Taču dažādu citu brālību altāros bieži tika attēlota arī Jaunava Marija kā viens no populārākajiem tēliem ne tikai visā kristīgajā Eiropā, bet arī tieši Livonijā, jo šī zeme bija veltījums Jaunavai Marijai. Šiem altāriem tika algoti arī privāti priesteri, kuri vadīja mises ikdienā, korporācijas uzturētos vai visā pilsētā svinētos svētkos, kā arī biedra laulību vai nāves gadījumā. Tāpat savi altāri bija ģildēm citur Eiropā, piemēram, Briges namdariem bija savs altāris Franciskāņu klosterī¹²⁴, bet audējiem – Begharda baznīcā un vēlāk Sv. Kristofera kapelā.¹²⁵ Ģildes savu altāru atrašanās vietas izvēlējās gan ģeogrāfiskā principa dēļ izvēloties vistuvāk esošās baznīcas, gan, lai rādītu savu prestižu sabiedrībā, izvēloties pilsētas galvenās katedrāles vai nozīmīgu reliģisku kopienu kapelas.

Korporatīvās apvienības uzturēja arī savu tradicionālo vai reliģisko svētku svinēšanu un atzīmēšanu, kuri mēdza būt gan samērā interni un iekļāva baznīcas apmeklēšanu tajos, kā arī varēja pārņemt visu pilsētu, biedriem publiski izpildot dažādus rituālus un aktivitātes vairāku dienu garumā, tajos iekļaujot ne tikai reliģiskas aktivitātes un to programmu nereti distancējoties no Baznīcas.

Gada svarīgākie kristiešu svētki bija Lieldienas, kuru norise bija pirmkārt veltīta tieši reliģiskiem rituāliem. Livonijas tirgotāju un amatnieku dokumentos nav sastopamas liecības par kādām sekulārām svinībām šo svētku laikā, tāpēc jādomā, ka tie bijuši lielā mērā tikai reliģiskām tradīcijām veltīti un noturēti pēc tā laika kristīgajām tradīcijām.¹²⁶ Vīnē Lieldienas apzīmējušas vasaras sezonas sākšanos, kura amatnieku korporāciju statūtos attiecināta uz laika posmu no Lieldienām līdz Miķeļiem.¹²⁷

---

¹²² Levina, M. (sast.) u.c. *Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums Rīgā*. 53. – 54. lpp.

¹²³ Turpat, 92. lpp.

¹²⁴ Brown, A. *Civic ceremony and Religion in Medieval Bruges c. 1300-1520*. New York: Cambridge University press, 2011. P. 135.

¹²⁵ Turpat, P. 152.

¹²⁶ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 162.

¹²⁷ Der Bürgermeister und der Rat der Stadt Wien erteilen den Yumstrickermeisterm und -geselles eine Ordnung aufgrund eines von diesen vorgelegten Entwurfs. 1452 November 18. § 8. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. S. 269

Nozīmīgi bija arī Vasarsvētki, kuri notika piecdesmit dienas pēc Lieldienām. Kā vēsta avoti, tie Livonijā tika svinēti ne tikai ar reliģiskajiem rituāliem, bet to laikā pilsētās noturētas arī dzīres, kuras gan no pārējām trim ikgadējajām dzīrēm bija vispietiecīgākās.¹²⁸ Šie kā vieni no svarīgākajiem svētkiem atzīmēti arī Rīgas maizniekzeļļiem, kuru 13. gadsimta šrāgās¹²⁹ teikts, ka tad brāļiem kopā jādzer un uz šīm dzīrēm jāierodas visiem, kuri atrodas noteiktā attālumā.

Kristus Miesas un Asins svētki jeb “Corpus Christi” Baznīcas kalendārā tika iekļauti relatīvi vēlu, 13. gadsimtā, taču no to izcelsmes vietas Līgē ātri izplatījās pa Eiropu un savā tradīcijā iekļāva mises procesiju cauri pilsētai. Vīnē šajos svētkos arī kopš 14. gs. vidus tika organizēta procesija, kas bija centrālais visas pilsētas iedzīvotāju reliģiskās dzīves punkts. Pirmo reizi amatnieku regulējumos Vīnē procesija tiek pieminēta 1442. gada drēbniekzeļļu noteikumos, bet 1445. gadā tās norise tiek konkretizēta kažokādu izstrādātāju zeļļu noteikumos, kuros teikts, ka jaunajiem zeļļiem jāiet ar svecēm pa priekšu savam meistaram. Arī citu amatu statūtos tiek turpināta pieminēt šī procesija un tas, ka zeļļiem tajā jāpiedalās kopā ar saviem meistariem. Galdnieku brālībā Corpus Christi bija centrālie atceres svētki, kuriem par godu tika noturētas arī atsevišķas mises, taču vēlāk šī brālība tika inkorporēta Kristus Miesas un Asins brālībā. Šo svētku nozīmi pilsētā un saistībā ar amatniekiem arī pierāda 1463. gada rīkojums, kurā tiek uzskaitīta kārtība, kādā tiem jāiet gājienā.¹³⁰

Šie svētki ar procesiju tika atzīmēti arī Strasbūras pilsētnieku vidū. Tur tie sākās ar misi baznīcā, kurā tika pienestas sveces vispirms no cunftēm un tad to biedriem. Procesijas laikā tās beigās tika nests krusts un Madonnas statuja, bet tiem sekoja zem baldahīna nests Sakraments. Vēsturniece Sabīne fon Heusingere vērtē arī cunftu secību Strasbūras procesijā kā sava veida organizāciju hierarhijas un ietekmes pilsētā rādītāju, taču tā kā Sakraments ticis nests beigās, par svarīgākajām akcentējot tās brālības, kuras gāja beigās kā vistuvākās sakramentam esošās. Pēc šī iedalījuma visaugstāk vērtētas kuģotāju, krāmnieku un miesnieku apvienības, taču procesijas priekšā gājuši mūrnieki, eļļas piegādātāji, dzirnavnieki, audumu griezēji un audēji.¹³¹

Šiem svētkiem bija liela nozīme arī visu Livonijas ģilžu un brālību reliģiskajā dzīvē. Gandrīz katras tirgotāju ģildes statūtos parādās norādījums tās biedriem vai delegētiem pārstāvjiem nest sveces šo svētku procesijā. Pēc tās svētkiem par godu dažu korporāciju namos

---

¹²⁸ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 163

¹²⁹ Bäckerknechte. Schragen vom Jahre 1235. § 9. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 236.

¹³⁰ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 113 – 114.

¹³¹ Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 128 – 132.

arī notikuši mielasti, kur arī sveču nesēji tikuši atalgoti ar vīna pudelēm, tā norādot, ka tas ir bijis ne tikai goda pasākums, bet prasījis arī novērtējamus fiziskus pūliņus.¹³²

Sv. Jāņa Kristītāja diena tika svinēta 24. jūnijā. Tā tika atzīmēta arī Livonijā, taču pēc avotu materiāla noprotams, ka tās nozīme vairāk bijusi ekonomiska, jo tas bijis datums, kad tika maksātas īres, ievākti nodokļi un u.tml. Viens piemērs dzīrēm gan šajā datumā ir no Tērbatas, kuras Lielās ģildes tirgotājiem bija pienākums pilsētas domniekus ielūgt uz šīs dienas svinībām. Rēvelē Sv. Knuta ģildē, kurā bija apvienojušies amatnieki, tradīcija paredzēja šajā dienā doties procesijā ar svecēm, kā arī pēc tās tika rīkota kopēja maltīte.¹³³ Svētdienā pēc Sv. Jāņa dienas savus augstos svētkus ikgadēji noturēja Hamburgas drēbnieki, uz kuru bija jāierodas visiem biedriem, citādi draudēja sods muca alus.

Vissvētākās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas svētki, kuri tika svinēti 15. augustā un bija vieni no svarīgākajiem svētkiem Baznīcas kalendārā, taču to reglamentācija pārsvarā tiek manīta, nosakot brīvdienu šajā dienā, bet domāts, ka tā ietvērusi Baznīcas noteikto reliģisko tradīciju un bijusi pašsaprotama.

Miķeļi jeb Ercenģeļa Mihaela svētki, kuri tika atzīmēti 29. septembrī un arī lielākoties kalpoja kā termiņš ekonomisko saistību veikšanai. Šie svētki apzīmēja ražas novākšanas sezonas beigas. Livonijā Miķeļu svinību liecības korporācijās parādās Tērbatas Lielajā ģildē, kur pārvaldniekiem bija jāiepērk labs alus šiem svētkiem, “lai padarītu tautu priecīgu”, taču spriežot pēc šiem ierakstiem, Miķeļi salīdzinājumā ar citām lielajām dzīrēm bija ar daudz mazāku nozīmi.¹³⁴ Fuldā šajā dienā savus cunftes svētkus noturēja kurpnieku apvienība.¹³⁵

Visu Svēto diena tika atzīmēta 2. novembrī un bija datums, kad tika pieminēti visi aizgājušie. Šī tradīcija un tās reliģiskā nozīme parādās Rīgas Lielajā ģildē, kuras statūtos teikts, ka Visu Svēto dienā jānolasa vai jānodzied desmit svētās mises par piemiņu aizgājušajiem un viņu dvēselēm.¹³⁶

Mārtiņi jeb Sv. Mārtiņa svētki tika atzīmēti 11. novembrī un domājams, ka šai dienai bija liela nozīme vairākās korporācijās. Tērbatas Lielajā ģildē šajā dienā tika rīkotas dzīres, kuru laikā tika veikti vaska sveču ziedojumi, kuri tika nodoti Sv. Dievmātes baznīcai. Rīgas Melngalvju brālībā šie svētki tika svinēti ciešā saistībā ar Svētā Mārtiņa kultu. Melngalvju

---

¹³² Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 165.

¹³³ Turpat, P. 169 - 170

¹³⁴ Turpat, P. 176.

¹³⁵ Sieber, S. *Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste*. S. 72.

¹³⁶ Die Grosse Gilde. Schragen vom Jahre 1354. § 53. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 319.

1416. gada statūti¹³⁷ vēsta, ka jau šo svētku priekšvakarā par tiem atbildīgajiem bija jānoorganizē trīs vaska lāpas, kā arī rēķinu grāmata vēsta par lāpu un sveču izgatavošanu šiem svētkiem. Melngalvji par godu Sv. Mārtiņam šajā vakarā arī dziedājuši himnu un pēc vēlākiem ierakstiem domājams, ka tajā piedalījušies arī Lielās ģildes locekļi.¹³⁸

Ziemassvētki bija vieni no svarīgākajiem un visplašāk svinētajiem svētkiem viduslaiku pasaulē un līdz ar to arī korporācijās. Kā vēsta avoti, Livonijā lielākoties Ziemassvētku dzīres korporācijās tika uzsāktas tikai 26. decembrī, tā uzsākot šo svētku laicīgo aktivitāšu daļu un, domājams, pirmās Ziemassvētu dienas un īpaši Ziemassvētku vakaru pilsētnieki aizvadīja, piekopjot reliģiskos rituālus kā piemēram, apmeklēja svētās mises.¹³⁹ Šie kā vieni no diviem svarīgākajiem svētkiem atzīmēti Rīgas maizniekzeļļiem, kuru jau 13. gadsimta šrāgās¹⁴⁰ teikts, ka tad brāļiem kopā jādzer un uz šīm dzīrēm jāierodas visiem, kuri atrodas pilsētā un tās apkārtnē.

Livonijas tirgotāju korporācijās šajos svētkos tika rīkotas vienas no lielākajām dzīrēm jeb “drunke”, taču to gaitu pavadīja arī daudzi citi, tai skaitā reliģiska rakstura pasākumi. Rēveles Lielās ģildes statūti no 14.gs. otrās puses norāda, ka pirmo Ziemassvētku dzīru laikā tika izgatavotas sveces un vēlāk šo svētku sākuma dienu datē ar Sv. Stīvena dienu jeb 26. decembri. Šo svētku pasākumos brāļu dalība bija obligāta un ietvēra ne tikai dzīres un reliģisko tradīciju pienākumus, bet arī sanāksme, kurā tika pieņemti administratīvie korporācijas iekšējie lēmumi, skaļi nolasītas šrāgas, vajadzības gadījumā tām veikti labojumi, atrisināti strīdi biedru vidū, uzņemti jauni biedri u.c. ar korporāciju saistīti jautājumi un problēmas.¹⁴¹ Šādi tika nodrošināts, ka pēc iespējas vairāk biedru ierodas un piedalās svarīgajās sanāksmēs, jo reliģiskajos svētkos tika pasludinātas brīvdienas un tie katru gadu bija vienā laikā, tādēļ nebija vajadzība nopulēties ar laika plānošanu, bet gan iespēja pēc iespējas plašāku laicīgo un reliģisko pasākumu loku noturēt koncentrētā laika posmā. Rēveles Ziemassvētku svinību beigu datums viduslaikos nav skaidri nosakāms, bet zināms, ka pēc reformācijas tas tik saīsināt līdz 2. janvārim jeb 8 dienām, taču vēl pirms tam pilsētas rāte tos svinējusi vismaz līdz 6. janvārim, kas liek domāt, ka Ziemassvētku svinības arī Lielajā ģildē ilgušas aptuveni 2 nedēļas un arī loģiskā kārtā iekļautu 6. janvāri kā Trīs Ķēniņu dienu. Ziemassvētku svinības arī tika uzskatītas

---

¹³⁷ Schwarzhäupter. Schragen vom Jahre 1416. § 6. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 551.

¹³⁸ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 181.

¹³⁹ Turpat, 1350-1550. P. 61.

¹⁴⁰ Bäckerknechte. Schragen vom Jahre 1235. § 9. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 236.

¹⁴¹ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. P. 59

kā Jaunā gada sākums, ko var spriest pēc rēķinu grāmatām, kurās Ziemassvētku dzīres tiek datētas ar to pašu gadu kā pēc pāris mēnešiem notiekošās Vatslāvju dzīres.¹⁴²

Detalizētāku Ziemassvētku svinēšanas plānu sniedz Rēveles Melngalvju statūti. Pēc tajos vēstītā, brālība Ziemassvētku dzīres arī sākusi svinēt 26. decembrī, pie apvienības ēkas izliekot savu karogu. Vienā no nākamajām dienām tika ielūgtas dāmas un notikusi dejošana ar tām, taču nākamajā dienā melngalvji dejojot devušies cauri pilsētas ielām, savā maršrutā iekļaujot tirgu un pilsētas rātsnamu un pēc šīs parādes kopā ar rātskungiem un citiem pilsētas iedzīvotājiem notika svinības Melngalvju namā. Ar šo parādi melngalvji simboliski demonstrēja savu statusu un pārāko stāvokli pilsētnieku elitē. Nākamajā dienā notika alus degustēšana kopā ar elitāriem viesiem, vēl tajā pašā vai nākamajā dienā mielasts, kura laikā spēlēja muzikanti, izlaidējot melngalvjus, vēl nākamajā tika ievēlēti Vatslāvju organizatori, padarot sanāksmi par vairām administratīvu, taču vēl nākamajā dienā nokārtotas finanses par dzīrēm, to tēriņiem, kā arī ievākti sodi par svētkos padarītajiem pārkāpumiem. Finanšu nokārtošana jau 3. janvārī ir interesanta parādība, jo svinēšanas posms vēl nebūt nebija noslēdzies. Domājams, ka svinības vēl turpinājušās līdz piektdienai pēc Trīs Ķēniņu dienas, jo tad uz trīsdaļīgu maltīti aicināti priesteri, kapelāns un kora zēni, domājams, pateicībā par to kalpošanu korporācijas reliģiskajiem motīviem, jo aicinātie priesteri visdrīzāk bija tie, kuri tika algoti, lai apkalpotu Melngalvju altārus Rēveles baznīcās. Ļoti detalizēti aprakstīts pēdējais svētku pasākums. Pēc svinīgām vakariņām tika izraudzīti četri biedri, kuru pienākums bija nest divus kokus svinīgā procesijā, vēl diviem bija jādejo ar lāpām rokās. Šī procesija muzikantu pavadībā kopā ar pārējiem brāļiem, dejojot, veda uz tirgus laukumu, kur šie koki tika uzstādīti un melngalvji tiem devoja apkārt, pēc šī pasākuma atgriežoties brālības namā. Tur tika turpinātas dejas, bet deviņos vakarā brāļi bungu pavadībā apdejoja apkārt brālības namam, noņēma karogu no ēkas un devās uz pagrabu, kur turpinājās dzīru noslēgums, kā arī vecajiem svētku organizatoriem bija jādejo ar jaunajiem simboliskā amata nodošanas aktā. Svētkiem beidzoties, brāļiem pateicās par dalību un piekodināja neaizmirst nākamajā dienā plānoto – tiem bija jāapmeklē rīta mise Dominikāņu baznīcā un tad jāpulcējas, lai noturētu oficiālo sanāksmi.¹⁴³

Vatslāvji¹⁴⁴ ievadīja gavēņa laiku un viduslaikos tika svinēti, lai izpriecātos un pieēstos pirms gavēņa ieturēšanas. Arī korporācijās parādījās šī pazīme Vatslāvjos ieturēt vairākas bagātīgas maltītes, noturēt jautras dzīres un to laikā priecāties, dejojot, muzicējot un pavadot

¹⁴² Mänd, A. Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550. P. 59 - 60.

¹⁴³ Turpat, P. 63 – 65.

¹⁴⁴ Fastnacht, vāc.

laiku komūnā. Daudzās valstīs, Eiropā īpaši vairākos vācvalodīgajos apgabalos šī tradīcija saglabājusies līdz mūsdienām, taču arī tur tā aizsākusies viduslaikos. Bieži amatnieku un tirgotāju orporācijās Vatslāvji ir vieni no svarīgākajiem gada svētkiem, piemēram, Brēmenē liecības par maltīti un aizgājušo pieminēšanu Vatslāvjos, Ziemassvētkos un Vasarsvētkos atrodamas pirms 1322. gada, bet Hildesheimas lina audēju zeļļu apvienība noturēja savas sanāksmes tieši Vatslāvjos un Maija svētkos.¹⁴⁵

Vatslāvji tika plaši svinēti arī Livonijas amatnieku un īpaši tirgotāju vidū un bija vieni no galvenajiem un grandiozākajiem gada svētkiem. No Melngalvju un Lielo ģilžu brālībām saglabājušies arī plaši apraksti par šo svētku organizēšanu, noturamajiem rituāliem un organizējamām dzīrēm. No normatīvajiem dokumentiem iespējams uzzināt, ka katram no lielajiem pasākumiem, bija divi galvenie organizatori, kuriem bija jāparūpējas par dekorācijām, iekārtojumu, mielastu un visu citu nepieciešamo. Ir maz informācijas par šo svētku tiešo norisi, jo no apvienību statūtiem un norēķinu ierakstiem ir noprotams, ka tie ietvēruši dzīres, dejošanu, mūziku un spēles. Šie norādījumi gan neļauj tos kategorizēt kā stingras un noteiktas formas, bet gan kā “izrādes scenāriju” jeb rāmi rituāla aktivitātēm, lai arī sniedz informāciju par konkrētu dienu nozīmi, aktivitāšu norisi, pienākumiem, kas jāsadala, specifiskām dejām un mielastu, kas jāliek galdā.¹⁴⁶ To reglamentācija veikta, lai uzturētu esošā tradīcijas, kas regulāri vieno apvienības pārstāvjus kopējos svētkos, veidojot piederības sajūtu un saliedētību, kā arī godinātu reliģiskos patronus un to svētkus.

Rīgā un Rēvelē Vatslāvju svinības ilga aptuveni divas nedēļas, sākoties aptuveni astotajā svētdienā un ilgstot līdz aptuveni sestajai svētdienai pirms Lieldienām, taču arī starp pilsētām un organizācijām pastāvēja kādas nobīdes svētku svinēšanas dienu iedalījumā un tradīciju izpildē. Vatslāvja norisē svarīgākās dienas bija tā pirmā ceturtdiena, kura tika apzīmēta kā mazie Vatslāvji, svētdienā lielie Vatslāvji, bet Trešdeinā – atzīmēta pelnu trešdiena, pēc kuras dzīres vēl turpinājās (skat. 1. pielikuma 2.3.1. shēmu).

Detalizētu Vatslāvju svinību programmu sniedz Rīgas Melngalvju brālības 1510. gada noteikumi to svinēšanai, pēc kuriem iespējams visu svinību scenāriju un gaitu izdalīt konkrētās dienās un aktivitātēs.¹⁴⁷ Oficiālās dzīres sākās tikai trešdienā, tiek aprakstītas arī abu iepriekšējo dienu aktivitātes, kas ietvēra gatavošanos svētkiem – tika izkārts korporācijas karogs, notika

---

¹⁴⁵ Sieber, S. Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste. S. 71.

¹⁴⁶ Mänd, A. Festival Scenarios of the Hanseatic Merchants in Late Medieval Livonia. In: eds. Koopmans, J., Ramakers, B. *European Medieval drama. A selection of papers presented at the tenth colloquium of the Société Internationale pour l'étude du Théâtre Médiéval held in Groningen (Netherlands) 2–7 July 2001.* 2002, 6. P. 86 – 87.

¹⁴⁷ Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550.* P. 75 – 76.

alus degustēšana, kā arī iekštelpu, galvenās zāles izdekorēšana, bet otrdienas vakarā eldermanis oficiāla ielūdza visus melngalvjus nākamajā dienā ierasties, lai sāktu svinēt Vatslāvjus.

Trešdienas pusdienlaikā dzīres tika oficiāli atklātas ar bungu un trompešu pavadījumu, pēcpusdienā notika mielasts, eldermanis veica uzrunas, tika spēlēta mūzika. Vakarpusē tika iedegtas gaismas, ar uzrunu sagaidīti viesi, ievēlēti kausu pienesēji un alus-eltermanis, notika dzīrošana. Ceturtdienā dienas vidū notika parāde, ar kuru Vatslāvju dzīres tika ievestas pilsētā, zvana skandināšana tirgus laukumā, taču vakarā atkal Melngalvju namā notika maltīte un dzīres, kā arī dejošana, bet pēc tam parāde ar lāpām, dejojot cauri pilsētai, uz Lielo Ģildi un atpakaļ jeb dzīru atvešana pie Lielās ģildes biedriem. Piektien un sestdien dzīres turpinājās bez specifiskām aktivitātēm, bet bija noteikts ka alus pagrabs darbojās no pusdienlaika līdz desmitiem piektdienā un vienpadsmitiem sestdienā. Svētdienā svinības atsākās plkst. 12, tika sagaidītas ielūgtās kundzes un jaunkundzes un notika dejošana namā, kā arī dejošana pilsētas ielās, dodoties caur tirgu uz pilsētas rāti, pievienojoties svinībām tur un tad dejojot atpakaļ uz Melngalvju namu. Pirmdienā, turpinties dzīrēm arī tika ielūgtas sievietes, notika dejošana iekštelpās, kā arī uz Rātsnamu. Arī otrdiena bija viena no īpaši nozīmīgajām dienām, jo tā bija diena tieši pirms Pelnu trešdienas, kura iezīmēja gavēņa sākumu – norisinājās maltīte, eltermanis teica runas, notika dejas ar sievietēm, bet vakara maltītē tika pasniegta siļķe, atzīmējot pievēršanos gavēnim. Pelnu trešdienā tika noturēta lielā sanāksme, kurā tika nolasīti statūti, ievēlēti jauni kādu amatu pārstāvji, kā arī atrisināti strīdi, sūdzības, ievākti sodi, bet pēc sanāksmes atsāktas dzīres ar dāmās un dejām. Ceturtdienas rītā tika noturēta obligāta mise Sv. Pētera baznīcā, bet vakarā pēc dejām kopā ar Lielās Ģildes biedriem tika rīkota parāde cauri pilsētai, pa Smilšu vārtiem izvedot Vatslāvju dzīres ārā no pilsētas. Piektdienā korporācijas namā viesojās pilsētas rātes pārstāvji un augstākās personas, kā arī Lielās ģildes eltermanis un vecākie; tiem tika veltītas uzrunas, notika alus degustācija, pasniegti saldumi un garšvielas. Atlikušajā sestdienā un pirmdienā nebija zīmīgu notikumu, bet norādīts, ka līdz plkst. 11 atvērts alus pagrabs. *Invocavit* svētdienā turpinājās dzīres, kā arī ielūgti baznīcas pārstāvji – priesteris, kapelāns, skolmeistars un koristi -, kuriem galdā tika likta siļķe. Otrdiena bija pēdējā Vatslāvju dzīru diena, tika veiktas pēdējās runas un ieturēta maltīte; vienos vai divos naktī tirgus laukumā tika sadedzināts koks.¹⁴⁸

Kā redzams, dažādi reliģiski pēc to aktivitātēm, kalendārā novietojuma un ilguma atšķirīgi svētki bija nozīmīgi gan laicīgajā dzīvē, atzīmējot termiņus vai gada daļas, gan arī reliģiskajā un sociālajā, darot cilvēkus tuvākus Baznīcai caur tās svētkiem un dodot iemeslu

---

¹⁴⁸ Mänd, A. Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550. P. 75 – 83.

svētkiem savā starpā. Daudzi no šiem svētkiem paredzēja korporācijās vai baznīcā konkrētas aktivitātes, kuras aizņēma noteiktu dienas daļu, tāpēc daudzi svētki, kuri neiekrita svētdienā, tika noteikti par brīvdienām un tika noteikti darba ierobežojumi tajās. Šie darba ierobežojumi atšķīrās atkarībā no pilsētas un arī organizācijas vai amata. Vīnes krāmnieku noteikumos¹⁴⁹ no 1463. gada tika noteikts, ka tirgoties aizliegts augstajās svētku dienās, par tām atzīmējot Ziemassvētkus, Lieldienas, Vasarsvētkus, Sv. Stefana dienu un Sv. Krusta dienu, kā arī kādā no Apustuļu dienām, tāpat augstajās svētku dienās aizliedza strādāt Ķelnes krāsotājiem, bet par tām nosakot Ziemassvētkus, Lieldienas, Vasarsvētkus un Marijas Debesbraukšanas dienu, kā arī noteica aizliegumu strādāt tad svētdienā, kura bija pēc kāda apustuļa dienas.¹⁵⁰

Darba ierobežošana Baznīcas svētku dienās uzrādās arī lietiskajos avotos. Piemēram, kādā viduslaiku sienas gleznojumā Kornvelas Svētā Brega baznīcā attēlots Kristus ar tam apkārt esošiem amatnieku darbarīkiem un ticis uzskatīts par svētību visiem amatniekiem, taču grāmatas “*The Medieval city*” autors raksta, ka šis gleznojums patiesībā nozīmējot Jēzu Kristu, kurš atkal cieš, jo cilvēki strādājuši Sabata dienā, kad tiem pienāktos pildīt reliģiskos pienākumus.¹⁵¹

2.3. Svētie un to pielūgšana

Papildus Dieva un Jēzus Kristus pielūgšanai ikdienā un visurpieņemtajam Dievmātes Marijas pielūgšanas kultam daudzas korporācijas izvēlējās sev specifisku svēto vai svētos, kuriem par godu svinēja to svētkus, noturēja mises, ziedoja un izmantoja to attēlus reprezentatīvajos un reliģiskajos atribūtos.

Vairāki patroni bija pazīstami un bieži izmantoti tieši viena amata ietvaros, respektīvi, vairākās Eiropas pilsētās kāds konkrēts svētais patrons bija par aizbildni konkrētam amatam. Lai pildītu reliģiskos pienākumus, ģildes mēdza sevi reprezentēt, izvēloties kādu svēto aizbildni un sava amata darbarīkus padarot par šī svētā atribūtiem, nereti integrējot to hagiogrāfiskā leģendā caur darbiem, ko tie veikuši.¹⁵² Tiem var rast piemērus vairāku korporāciju statūtos un

---

¹⁴⁹ Der Bürgermeister und der Rat der Stadt Wien erteilen den Krämern auf deren Bitte eine Ordnung. 1463 September 13. § 7. In: Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. S. 447.

¹⁵⁰ 1392. Ordnung der Färber. In: Loesch, H. von. *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. S. 41.

¹⁵¹ Figure 23. In: Pounds, N. *The Medieval city*. London: Greenwood press, 2005. P. 123. - 124.

¹⁵² Mänd, A. On two medieval seal matrices and the guild seals from Tallinn. *Baltic Journal of Art History*. 2010, Vol. 2, P. 109.

lietiskajā materiālā, kā arī pamatot šo patronu atbilstību tieši konkrētiem amatiem un aplūkot to pielūgšanas tradīcijas.¹⁵³

Visbiežāk kā patrons vai svarīgs svētais tēls tika pielūgta Svētā Marija, kā tas bija pie Vīnes drēbniekiem, kažokādu un ādas izstrādājumu izgatavotājiem. Ādas izstrādātāju zeļļiem bija pienākums svinēt arī Marijas sveču misi, Marijas pasludināšanas dienu, Marijas debesbraukšanas dienu un Marijas Bezvainīgās Ieņemšanas svētkus.¹⁵⁴ Arī Rīgā atradās Marijas ģilde, kura bija vēlāk par Lielo ģildi pārdēvētā apvienība.¹⁵⁵ Sv. Marijai par godu pastāvēja arī kurpniekzeļļu,¹⁵⁶ kā arī maizniekzeļļu apvienības.¹⁵⁷

Sv. Elojs, zeltkaļu un kalēju patrons, kurš 7.gs. bijis bīskaps Nojonā un Tornē, kā arī meistars Marseļā, ir bijis patrons arī citiem metālapstrādātājiem. Patrons Vīnes kalējiem, kuri tam par godu noturēja misi 1. decembrī,¹⁵⁸ kā arī kā to patrons attēlots Tallinas zeltkaļu zīmogā (skat. 2. pielikuma 2.3.1. attēlu) un šī svētā pieminēšana tad arī bija iekļauta ģildes statūtos un nereti arī vārds izmantots amata reliģiskās apvienības nosaukumā.¹⁵⁹ Sv. Eloju savā zīmogā attēlo arī Rīgas zeltkaļi (skat. 2. pielikuma 2.3.2. attēlu), kurā tas attēlots, kaļot kausu. Domājams, ka zeltkaļi bija vienīgie amatnieki Livonijā, kuriem jau viduslaikos bija savs zīmogs, kas parāda to augsto, tirgotājiem līdzīgo, statusu un vajadzību to apliecināt, kā arī spēju atļauties zīmoga izgatavošanu.¹⁶⁰

Sv. Jāņa vārdā nosaukta Rīgas Mazā ģilde jeb Zostes istaba,¹⁶¹ kā arī Sv. Jāņa dienā 24. jūnijā savas gada svarīgākās dzīres noturēja Rīgas kažokādu izgatavotāji.¹⁶² Sv. Jāņa Kristītāja piemiņai pastāvējusi arī Rīgas liģeru brālība.¹⁶³

---

¹⁵³ Schulz, K. *Handwerk, Zünfte und Gewerbe*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2010. S. 58. - 59.

¹⁵⁴ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 111.

¹⁵⁵ Marien-Gilde, 1354. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 421.

¹⁵⁶ Schuhmacher-Gesellen. Schragen vom December 1414 und aus dem Jahre 1480. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 533.

¹⁵⁷ Bäckerknechte. Schragen vom Jahre 1235. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 235.

¹⁵⁸ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 112.

¹⁵⁹ Mänd, A. On two medieval seal matrices and the guild seals from Tallinn. *Baltic Journal of Art History*. 2010, Vol. 2, P. 122.

¹⁶⁰ Mänd, A. On two medieval seal matrices and the guild seals from Tallinn. *Baltic Journal of Art History*. 2010, Vol. 2, P. 131.

¹⁶¹ Die Kleine Gilde. Gilde der Stube zu Soest – Johannisgilde. Schragen vom 18. Novbr, 1352. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 365.

¹⁶² Kürschner. Schragen vom 29. Septbr. 1397. § 5. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 379.

¹⁶³ Ligger. Schragen vom 8. Septbr. 1463. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 407.

Svētie Kosma un Damiāns bija pirtnieku, ķirurgu un bārdzīņu patroni. Kā patronus tos izvēlējušies Rīgas bārdzīņ, pieminot to savās 1494. gada šrāgās,¹⁶⁴ jo Kosma un Damiāns oriģināli bija ārstu patroni, bet viduslaikos arī bārdzīņi nodarbojās ar ārstēšanu. Arī Lībekas bārdzīņu 1480. gada statūti vēsta, ka bez Ziemassvētkiem, šie bijuši otri svētki, kuros tikusi noturēta kopīga maltīte visiem amata brālības biedriem.¹⁶⁵

Sv. Laurenciju savās šrāgās piemin Rīgas mucinieki,¹⁶⁶ bet apzīmējot datumu, kurā sastādītas šīs šrāgas, tātad iespējams, ka tas izvēlēts nejauši, bet, tā kā bieži reliģisko svētku kopā sanākšanas tika apvienotas ar oficiālajām korporācijas sanāksmēm, tad iespējams, ka tie arī pieminējuši Sv. Laurenciju kā sev tuvu svēto, jo šāda tradīcija novērojama arī citviet, piemēram, Rīgas kažokādu izgatavotāji savas dzīres notur Sv. Jāņa dienā, kad tieši arī sastāda vienus no saviem statūtiem.¹⁶⁷

Sv. Lūka bija gleznotāju un citu māklas darbinieku patrons. To piemin un pielūdz arī Rīgas maiznieki, kuru 1392. gada šrāgās¹⁶⁸ kur tas vairākkārt tiek pieminēts, nosakot, ka par vairāku noteikumu pārkāpšanu jāmaksā sods vaskā, bet to jāvelta Svētajam Lūkam. Taču 13. gadsimta šrāgās¹⁶⁹ maizniekzeļļi savu ģildi jau velta Dievmātei Marijai, tātad iespējams, ka šie abi bijuši nozīmīgi svētie minētajai apvienībai. Strasbūrā par godu Svētajam Lūkam 18. oktobrī tika organizēta arī procesija, kurā bija jāpiedalās visai pilsētas rātei, taču 15. gadsimtā procesijā bija jāpiedalās arī ādmiņiem, demonstrējot savu piederību draudzei. Par šīs procesijas gaitu gan tiek vēstīts tikai no rātskungu perspektīvas – tiem bija jāpiedalās, uzvelkot “Lūkas mēteļus”, ejot basām kājām un ar cepuri, kā arī tika dalīta maize nabagajiem. Pēc procesijas mēteļi esot tikuši atstāti pie pilsētas patroneses Sv. Marijas, kas, domājams arī palikuši nabadzīgajiem.¹⁷⁰

Viena amata pārstāvjiem visā viduslaiku Eiropā arī netika izraudzīts viens un tas pats patrons ģeogrāfiskā attāluma, tradīciju un citu iemeslu dēļ, tāpēc svēto piederība mēdza pārklāties, kā arī tie varēja būt izraudzēti kā patroni vairākiem amatiem, kas obligāti nebija tik saistīti ar konkrēto amatu. Sv. Erasmus bija virvju vijēju, virpotāju, kalnraču un kuģotāju patrons, jo tika uzskatīts, ka viņš turpinājis lūgties pat pēc tam, kad viņam blakus iespēris zibens, kas

---

¹⁶⁴ Barbieri. Schragen aus der Zeit vom 30. Mai – 6. Juni 1494. § 1. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*. S. 248.

¹⁶⁵ Sieber, S. Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste. S. 72.

¹⁶⁶ Böttcher, Schragen vom 9. August 1375. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 263.

¹⁶⁷ Kürschner. 1397. § 5. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 379.

¹⁶⁸ Bäcker. Schragen vom Jahre 1392. § 9. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 240.

¹⁶⁹ Bäckerknechte. Schragen vom Jahre 1235. In: Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*, S. 235.

¹⁷⁰ Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 126 – 127.

iedvesmojis jūrniekus, kuri konstanti saskārās ar vētrām, kā arī viņš bijis patrons Rīgas nastniekiem, domājams, jo tie strādājuši ikdienas sakaros ar kuģotājiem. Sv. Nikolajs no Miras bija jūrnieku, zvejnieku, tirgotāju, kā arī maiznieku patrons. Sv. Severus no Ravennas bijis vilnas un citu auduma izstrādājumu izgatavotāju patrons, jo pats ieņēmis šo amatu. Sv. Vīts bijis katlu un vara kalēju patrons, Sv. Anna, kalnraču un audēju patronese, bet četri kronētie Svētie - mūrnieku un skulptoru patroni. Sv. Barbaru 4. decembrī pieminēja Vīnes naglotāji,¹⁷¹ bet viņa bija arī citu ar būvniecību saistītu amatu patronese. Svētie Krispins un Krispiniāns bija kurpnieku un dažādu ādas izstrādājumu izgatavotāju patroni, jo 3. gadsimtā tie sludinājuši kristietību, gatavojot kurpes. Sv. Jāzebs no Nācaretes bieži bija namnieku patrons, jo līdzīgs bijis arī viņa amats. Sv. Katrīna no Aleksandrijas bija ratu izgatavotāju un dzirnavnieku patronese, bet pārstāv arī daudzus citus amatus. Sv. Juliāns bija Arrasas cirpēju patrons,¹⁷² taču izvēlēts par patronu arī daudziem ar veselību saistītiem amatiem, jo pēc leģendām viņš uzbūvējis vairākas slimnīcas.¹⁷³

Liecības par Svētajiem patroniem un to nozīmi amatnieku un tirgotāju korporāciju darbībā atrodamas ne tikai rakstiskajos avotos un pielūgšanas svētku vai citu procesu aprakstos. Tās bieži arī labi atrodamas materiālajās liecībās, kuras saglabājušās līdz mūsdienām vai to aprakstos vai šo darījumu uzskaitēs.

Freiburgas Minsterejā tās sienas klāj vairāki logi, kuru mozaīkas ir tieši dažādu cunftu ziedojumi un veltījumi Baznīcai un kādiem noteiktiem svētajiem vai to stāstu motīviem. Vienu no šiem logiem ziemeļu sienā ziedojuši kalēji, kuru piederumi – knaibles un āmurs –, kā arī zaļa, kronēta čūska attēloti to ģerbonī apakšējā rāmī, taču pārējās daļās attēlota Sv. Eloja leģenda, kur franku karalis tam lika apkalt viņa zirgus ar sudraba pakaviem.¹⁷⁴ Vēl uz baznīcas ziemeļu sienas (skat. 2. pielikuma 2.3.3. attēlu) ievietoti grezni logi ar Bībeles stāstu un Svēto attēlojumiem, kuros ietverti mucinieku, maiznieku un drēbnieku ģerboņi, bet dienvidu sienā (skat. 2. pielikuma 2.3.4. attēlu) logu ziedojuši un veltījuši, kā vēsta to ģerbonis, kurpnieki vai zābaku izgatavotāji, kā arī kalnrači.

Reliģiskos motīvus un savus svētos patronus korporācijas, kurām bija savi nami, varēja arī iekļaut ne tikai to iekšējā interjerā un regālijās, bet arī izvietot redzamā vietā nama ārpusē. Šī mode izplatījās 16. gadsimta sākumā un viens šāds piemērs atrodams pie kādas Gdaņskas

¹⁷¹ Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*, S. 112.

¹⁷² Guild Regulations of the shearers of Arras. 1236. § 1. In: Rosenwein, B. H. *Reading the Middle ages. Sources from Europe, Byzantium, and the islamic world*. Toronto: Broadview Press, 2006. P. 363.

¹⁷³ Schulz, K. *Handwerk, Zünfte und Gewerbe*. S. 58. - 59.

¹⁷⁴ Klein, B. (Hg.) *Geschichte der bildenden Kunst in Deutschland. Band 3. Gotik*. München... [u.a.]: Prestel, 2007. S 479.

amatnieku ģildes lieveņa, kur attēlota Marijas pasludināšana, kas bija visai populārs viduslaiku cilnis.¹⁷⁵ 1523. gadā pie sava nama lieveņa stēlas uzstādīja arī Rīgas melngalvji¹⁷⁶, vienā no tām attēlojot savu patronu Sv. Maurīciju, bet otrā Dievmāti Mariju (skat. 2. pielikuma 2.3.5. attēlu).

Lai pielūgtu konkrētus Svētos, apvienību biedru reliģiskajos pienākumos varēja ietilpt arī došanās svētceļojumā, kuru apraksta ziņojums no Linkolnas cunftes, ka, ja kāds no cunftes biedriem vēlas tajā doties uz Jeruzalemi, Romu vai Santjago, tad cunftes brāļiem viņš jāatbalsta, ziedojot pa noteiktai naudas summai, kā arī visiem jāpavada līdz pilsētas pievārtei un jāpagaida atgriežoties, lai pēc tam kopā dotos uz draudzes baznīcu, taču, ja brālis vai māsa svētceļojuma laikā nomiris, par viņu jāaizlūdz.¹⁷⁷ Arī tas nodrošina brālības locekļu reliģisko pienākumu izpildi gan individuāli, gan pārstāvot brālību, kura palīdz šo mērķi sasniegt. Svētceļotāju mērķi lielākoties bija apmeklēt pilsētas un to baznīcas, kurās glabājās kādu svēto atliekas vai citas atstātas relikvijas.

2.4. Apbedīšanas tradīcijas

Korporācijas kā arī reliģiskas organizācijas piedalījās un bieži arī nodrošināja vienu no svarīgākajiem reliģiskajiem notikumiem cilvēka dzīvē – bēres. Viduslaikos bēru ceremonija bija laikietilpīgs plašu reliģisko rituālu kopums un arī korporācijām šajā ceremonijā bija sava nozīme un rituāli, kurus izpildīt, pavadot aizsaulē savu biedru.

Apbedīšanas organizēšana un rūpes par tradīciju izpildi un aizkapa dzīves miera nodrošināšanu aizsākās jau cilvēka dzīves laikā. Brālību biedriem jau tad bija jāparūpējas gan par kapa vietu, gan kādu noteiktu ziedojumu mantojumā, gan līdzekļiem apbedīšanas ceremonijas noturēšanai, taču arī šo darbību sagatavošanā un nodrošināšanā piedalījās korporācijas, gan ar norādījumiem statūtos, gan nepieciešamības gadījumā ar līdzekļiem.

Zināms, ka Maincas audēju brālībai no 1099. gada tiek piešķirta kokrēta vieta savu biedru apbedīšanai.¹⁷⁸ Taču Strasbūras ādmiņu brālības avoti vēsta, ka tiem atradies kopējais kaps pie augustīniešiem, jo teikts, ka, ja biedrs to vēlējies, viņš var tik apglabāts tur.¹⁷⁹

---

¹⁷⁵ Spārītis, O., Krastiņš, J. *Rīgas arhitektūras astoņi gadsimti pasaules kultūras spoguļi*. Rīga: Nacionālais apgāds, 2005. 44. lpp.

¹⁷⁶ Turpat, 45. lpp.

¹⁷⁷ Linkolnas skroderu ziņojums karaļa kancelejai par cunftes noteikumiem un materiālo stāvokli. 1389. Grām: Misāns, I., Šnē, A. *Klosteris, pils un pilsēta. Materiāli semināriem Rietumeiropas viduslaiku vēsturē*. 99.lpp.

¹⁷⁸ Sieber, S. *Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste*. S. 65.

¹⁷⁹ Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 125.

Trīres dzelžu tirgotāju statūtos¹⁸⁰ teikts, ka pēc nāves brāļi un māsas no brālības saņem astoņas vaska sveces savām bērēm, tāpēc katram ir jāatstāj vai jāiemaksā pilna mārciņa vaska, kas šim mērķim tiks izmantota.

Strasbūras kuģotāju brālība nabadzīgam mirušam biedram apmaksāja apbedīšanu, piemiņas mises, vaska sveces un ziedojumu, bet kažocnieki bērēm varēja no brālības ziedojumu kastes paņemt, cik vien tiem bija nepieciešams, lai apmaksātu mirušā bēres, kā arī biedriem bija obligāti jāierodas uz apbedīšanu un misi. Par nepieciešamo lietu sagādi bērēm no kuģotāju apvienības kases bija atbildīgs soda naudu jeb ziedojumu kastes¹⁸¹ pārvaldnieks.¹⁸²

Ģildes nepieciešamības gadījumā palīdzēja arī ar finansiālu atbalstu bērēm, tāpēc cilvēks esot vien korporācijā zināja, ka neatkarīgi no viņa materiālā un ģimenes stāvokļa dzīves nogalē, apbedīšanas process tiks noorganizēts pienācīgi. Rīgas nastnieki reglamentē, ka arī, ja aizgājušais brālis ir bijis tik nabadzīgs, ka nav pietikuši līdzekļi, lai par tiem spētu apglabāt, tad eltermanis no ģildes kases paņem tik daudz naudas, cik šim procesam nepieciešams, kā arī katrā gadījumā visiem brāļiem arī jāierodas uz apglabāšanas posmiem – vigīliju, dvēseles aizlūgumu, upurēšanu un glabāšanu.¹⁸³

Liela nozīme bija tieši procesam un tradīcijām, kā pēc nāves mirušais tika izvadīts un, aplūkojot noteikumus korporāciju statūtos, lielākoties tradīcijas ir līdzīgas un secīgi ietver noteiktas apbedīšanas un piemiņas ceremoniju aktivitātes, kā arī atsevišķas specifiskas tradīcijas. Īpaši svarīga bija pārējo korporācijas biedru dalība un palīdzība bērēs.

Ģilžu locekļus, kā jau sauktus par brāļiem vai masām, saistīja ciešas saites un tuvība tika pielīdzināta pat ģimenei. Tāpēc ģilžu locekļi savstarpēji pildīja arī sociālo funkciju, rūpējoties arī par aizgājušajiem ģildes locekļiem, to kārtīgu apbedīšanu un piemiņu, kā tas parādās Rīgas nastnieku šrāgās: “17. Ja kāds no šīs ģildes jeb kompānijas brālis Rīgā vai arī jūdzes attālumā no pilsētas nomirst, noslīkst vai to nosit, tad visiem brāļiem jāierodas, lai mironi cienīgi ar svecēm un līķa pārklāju uz kapu aizvadītu, un tas arī jāapzvanī.”¹⁸⁴

Bāzeles bīskapa atļaujā¹⁸⁵ dārzeņu un augļu audzētājiem un pārtikas produktu tirgotājiem apvienoties cunftē no 13. gs. 60. gadiem reglamentēts, ka, ja kāds no cunftes

---

¹⁸⁰ Statuten der Trierer Eisenwarenhändler. 1285 Juni 19. In: Möncke, G. *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter*. S. 123.

¹⁸¹ Büchsenmeister, vāc.

¹⁸² Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 124.

¹⁸³ Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*, 20.lpp.

¹⁸⁴ Turpat.

¹⁸⁵ Fragmenti no Bāzeles bīskapa atļaujas dārzeņu un augļu audzētājiem un pārtikas produktu tirgotājiem apvienoties cunftē. 1264-1269. Grām: Misāns, I., Šnē, A. *Klosteris, pils un pilsēta. Materiāli semināriem Rietumeiropas viduslaiku vēsturē*. 175. lpp.

locekļiem vai viņa sieva nomirst, tad visi to pavada ar savu upuri un savu gaismu, ar ko visdrīzāk domātas sveces.

Cīrihes namniekiem, izvadot kādu mirušo biedru, līķis tā izvadīšanas gājienā bija jānes aizgājēja četriem tuvākajiem cunftes biedriem, bet Strasbūras zvejnieku apvienībā tas bija jādara četriem jaunākajiem meistariem. Cunftes deva arī līķautu, bet Drēzdenes kurpnieku apvienībā līdz mirušajam tika ziedots citrons, kuram bija jāatvairā no mirušā līķa nevēlamo.¹⁸⁶

Trīres dzelžu tirgotāju statūtos¹⁸⁷ norādīts, ka, ja kāds brālības brālis vai māsa nomirst, tad visiem abu dzimumu biedriem, kuri ir klātesoši Trīres pilsētā, ir jāpiedalās izvadīšanā, līdz mirušā līķis tiek baznīcā apglabāts. Par neierašanos jādod pus mārciņa vaska kā sods un atbalsts brālībai.

Štrālzundes kuģotāju gildē, apglabājot kādu biedru bēres bija jāpiedalās vismaz vienam cilvēkam no katras mājas (domājams, ģimenes, kuru pārstāvji bija gildē). Novēlējumā brāļiem biedriem bija jāatstāj muca alus, kura apbedīšanas laikā tika sadalīta un izdzerta. Zonderburgas un Flensburgas kuģotājiem apbedīšanai tika sagādāti līķauti, karogi un sveces, bet biedriem bija pienākums būt zārka nesējiem. Samērā stingri ierobežojumi bija Kolbergas bursas brālībai, kura pēc trešās neierašanās uz apbedīšanu biedru bija gatavi izraidīt.¹⁸⁸

Norvēģijas amatnieku un tirgotāju korporāciju apbedīšanas tradīcijas, izmantojot vēl eksistējošos un pieejamos avotus apkopojis Håkon Haugland.¹⁸⁹ Visiem korporācijas biedriem bija pienākums apmeklēt mirušā biedra bēres, kas iekļāva visus šī procesa tradicionālos pasākumus. Lai ierašanos nodrošinātu, uzreiz pēc nāves no brālības tika izsūtīta ziņa visiem biedriem, norādot bēru rituālu pulcēšanās laiku, kas bijis vakarā pirms bērēm. Mirušā namā mirušais ticis ievīstīts līķautā un garīdznieks nolasījis pirmos aizlūgumus. Apbedīšanas rituāls turpinājās nakts laikā un bija jāpavada ar vigīlijām, kādiem no biedriem paliekot nomodā un uzraugot mirušo brāli. Apbedīšanas rituāli turpinājās nākamajā rītā ar bēru procesiju no mājas uz baznīcu, pie kuras tas tika glabāts. Arī līķi uz nestuvēm nesa korporācijas biedri, savukārt citi varēja līdz nest arī lāpas vai citus piederumus. Nonākot baznīcā, nestuves tika noliktas uz zemes un tika noturēta mise, domājams, korporācijai piederošajā altārī. Šāda mise tika noturēta arī, ja biedrs bija nomiris tālienē un nebija līķa, kuru apglabāt. Pēc ceremonijas baznīcā mirušais

---

¹⁸⁶ Sieber, S. Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste. S. 76.

¹⁸⁷ Statuten der Trierer Eisenwarenhändler. 1285 Juni 19. In: Möncke, G. *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter*. S. 123.

¹⁸⁸ Sieber, S. Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste. S. 58.

¹⁸⁹ Haugland, H. "To Help the Deceased Guild Brother to His Grave": Guilds, Death and Funeral arrangements in Late Medieval and Early Modern Norway, ca. 1300 – 1900. In: Korpiola, M., Lahtinen, A. (ed.) *Cultures of Death and Dying in Medieval and Early Modern Europe*. Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies, 2015. P. 159 – 165.

tika nests uz tās kapsētu un brāļu klātbūtnē apglabāts, kamēr tika lasīti svētie raksti, dziedāti psalmi un veltīti aizlūgumi.¹⁹⁰

Cilvēka nāve nebeidzās arī ar apbedīšanu un viņam veltītiem aizlūgumiem uzreiz pēc bērēm. Arī pēc nāves un visiem apbedīšanas rituāliem mirušie biedri tika turēti par biedriem un tiem tika veltīti aizlūgumi un individuālie vai kolektīvie piemiņas pasākumi, kuru laikā tika pildīta gan reliģiskā funkcija, gan sociālā, bieži pārveidojot to par dzīvo biedru sanāksšanas pasākumu, kurā caur aizlūgumiem un atmiņām “piedalās” arī jau mirušie brāļi un māsas.

Aizgājušie brāļi tiek pieminēti arī ikdienā, piemēram, kārtējos mielastos.¹⁹¹ Tas parāda, ka, neatkarīgi no tā, vai brālības loceklim ir sava ģimene un līdzekļi, apvienības biedri parūpējas par to, lai brālis vai māsa tiktu pienācīgi un pēc Baznīcas tradīcijām izvadīts un ikdienā pieminēts.

Strasbūras ādmiņu brālībā tika noteikts, ka dvēseļu aizlūgumi par mirušo biedru jāorganizē kādā no brīvajām svētku dienām, lai nevienam biedram nebūtu attaisnojums neierasties, jo tas atrodies tālu no pilsētas.¹⁹²

Bernē esot bijusi sastopama vēl veca tradīcija kāda mirušā nāves vai piemiņas dienā pēv maltītes iet uz tā kapu un pie vai uz tā dejoj. Tas esot aizliegts 1370. gadā, ieviešot tradīciju pieminēt aizgājušo ar dvēseļu misi un svecēm.¹⁹³

Tika pieminēti arī biedri, kuri nomira ārpus pilsētas, kas varēja notikt ceļojuma vai darba ārpus pilsētas laikā, kā arī šis punkts bieži attiecās uz t.s. Vanderzeļļiem, kuri viduslaikos devās uz vairākām citām pilsētām iegūt amata pieredzi, tāpēc, pat ja zellis jau bija devies citur, uzzinot par tā nāvi, viņa bijušie brāļi arī to pieminēja. Strasbūras ādmiņu noteikumos minēts, ka par mirušo jānotur dvēseļu mise jebkurā gadījumā, neraugoties uz to, vai viņš ir noiris Strasbūrā vai ārpus tās.¹⁹⁴

Rīgas nastnieku sodu grāmatā no 15. gadsimta ir vairāki ieraksti arī par biedru neierašanos uz apbedīšanu un vigīlijām un par šiem pārkāpumiem piespriestajiem sodiem. Vairāki ieraksti vēsta par to, ka kāds no brāļiem nav klausījies kamerāru un nav apbedīšanas laikā palīdzējis nest gaismu (sveces), viens no tiem arī nav bijis klāt apbedīšanas brīdī, bet cits brīdī, kad izvadīšanas procesija vedusi caur tirgu, turpat apsēdies un palicis. Cits ierasts vēsta

---

¹⁹⁰ Haugland, H. “To Help the Deceased Guild Brother to His Grave” In: *Guilds, Death and Funeral arrangements in Late Medieval and Early Modern Norway, ca. 1300 – 1900*. P. 159 – 165.

¹⁹¹ Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*, 19.lpp.

¹⁹² Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 125.

¹⁹³ Sieber, S. *Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste*. S. 76.

¹⁹⁴ Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter*. S. 125.

par sodu brāļiem, kuri atteikušies no sava pienākumi uzlikt līķi uz nestuvēm un to nest izvadīšanas procesijā.¹⁹⁵

Pēc reliģisko aspektu viduslaiku tirgotāju un amatnieku korporācijās aplūkošanas un par tiem vēstošo avotu analīzes var secināt, kādā veidā un, kādos apmēros Baznīca un vispārpieņemtās reliģiskās tradīcijas viduslaiku pilsētā ietekmēja tās iedzīvotāju dzīvi, kā arī, kuri no šiem aspektiem bija lielākoties reliģiski, bet kuri – pakārtoti un modificēti laicīgajām vajadzībām, bet īstenoti caur Baznīcas institūcijām un reliģiskajiem svētkiem un dogmām.

Kaut arī dienas darba laika ierobežojumus noteica ar baznīcas pasākumiem, tie lielākoties bija sekulāru un praktisku iemeslu vadīti, lai izvairītos no negodīga darba un konkurences, nekārtībām, nelaimēm un, lai saglabātu darbinieku labsajūtu. Baznīcas ietekmē darba galvenie darba ierobežojumi bija aizliegumi strādāt svētdienās un reliģisko svētku dienās.

Pēc avotu analīzes izpētes reliģisko svētku kontekstā var secināt, ka ikdienas vai iknedēļas dievkalpojumi ir pieminēti minimāli, kas liek domāt nevis par to neesamību, bet gan par to kā visiem pašsaprotamas normas pastāvēšanu, kura nav atsevišķi jāatrunā statūtos un ikdienas reliģisko pienākumu reglamentācijā. Par to ļauj spriest arī minēto individuālo altāru pastāvēšana un priesteru algošana, kas liecina, ka šīs lūgšanu vietas bijušas pietiekami svarīgas un bieži izmantotas, lai tajās ieguldītu lielus līdzekļus.

Daudzi no reliģiskajiem svētkiem, kuriem bija salīdzinoši maza nozīme vai neliels svinēšanas posms, tika izmantoti kādu rēķinu termiņu noteikšanai vai gada iedalīšanai. Tāpat Svēto atceres dienas tika izmantotas, lai noteiktu un reglamentētu dokumentu pieņemšanas un rēķinu noslēgšanas datumus. Tāpat šiem mazākas nozīmes svētkiem nebija noteiktu atzīmēšanas tradīciju visā viduslaiku Eiropā, bet to nozīme parādījās noteiktās pilsētās vai organizācijās, piemēram, ar dažādu Svēto piemiņu.

Livonijas pilsētu kontekstā liela uzmanība tika pievērsta lielākajām gada dzīrēm Ziemassvētkos un Vatslāvjos un, kaut arī šie svētki un to atzīmēšana ilga līdz divām nedēļām un aplūkotajos avotos atspoguļo bagātīgu dzīrošanu, tas sakāms tikai par tirgotāju vai citu ienesīgāko amatu pārstāvju korporācijām un grūti noteikt, vai arī citu amatu pārstāvji šajā laika posmā dzīrojuši tikpat ilgi un grandiozi, vai svinībām veltījuši konkrētas dienas, piepildot

---

¹⁹⁵ Mettig, C. Die ältesten Bücher der Losträgergilde in Riga. In: Sitzungsberichte Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen Russlands (aus dem Jahre 1900). Riga: W.F. Häckner, 1901. S. 120 - 135.

sociālo un reliģisko minimumu un, pārējās dienās pievērsties darbam. Reliģiskie svētki kalpoja arī sociālo aspektu izpildei un ar kopējiem reliģiskajiem rituāliem stiprināja apvienības sociālās un draudzības saites.

Gan reliģisko svētku, gan citu korporācijās realizētu aspektu dēļ tika dažādi pieminēti arī dažādi Svētie, kuru kults tika uzturēts, lielākoties atsaucoties ar to dzīves gājuma saistību ar kādu no amatiem, tad arī šo amatu pārstāvjiem ņemot Svēto par piemēru un cerību uz aizlūgumiem par to arī to individuālajā dzīvē. Daži no Svētajiem tika pielūgti korporācijās nevis to amata specifikas dēļ, bet gan šo Svēto lielā ieguldījuma Kristietībā vai vispārējā valdošā kulta un “modes” dēļ, kāda, piemēram, bija Jaunava Marija, kuru par patronesi bija izvēlējušās neskaitāmas brālības un svinēja vairākus tai veltītus svētkus.

Lielu reliģisko lomu pildīja apbedīšana un tajā veiktie rituāli, kuri, atšķirībā no svētkiem, lielākoties paturēja līdzīgas tradīcijas visās viduslaiku pilsētās un organizācijās, individualizējot tikai sīkas detaļas. Apbedīšanas rituālu pareiza izpilde bija svarīga aizgājējam, nodrošinot labu pēcnāves dzīvi, kurai ticība pamatota kristietībā, savukārt tā brāļiem un māsām tas ļāva piepildīt arī savu reliģisko pienākumu pret brālības biedru un virzoties uz labas pēcnāves dzīves nodrošināšanu jau laicīgi.

SECINĀJUMI

Pētot sociālos un reliģiskos aspektus viduslaiku tirgotāju amatnieku korporācijās un analizējot avotus, kas vēsta par tiem, iespējams secināt, kā šie komponenti ietekmējuši korporāciju kā organizāciju un amata apvienību darbību, gan individuālu to biedru ikdienas dzīvi.

Apkopojot nodaļās izdarītos secinājumus, var teikt, ka sociālie un reliģiskie komponenti korporācijās spēlēja lielu lomu viduslaiku cilvēka dzīvē. Būšana amata brālības biedram nodrošināja sociālos ieguvumus, kuri uzlaboja dzīves kvalitāti, nosakot sociālās drošības garantijas, iespēju gūt stabilus, paredzamus ienākumus, palīdzību slimību un citos neparedzētos gadījumos, aizsardzību un izlīgšanas palīdzību radušos strīdos un citi viduslaikos nepieciešamie sociālie labumi. Rīcība slimības un nāves gadījumos bija viens no svarīgākajiem aspektiem viduslaiku korporācijās gan sociālās nodrošinātības vajadzība, gan

Manot avotos lielo Baznīcas ietekmi korporāciju darbībā, var secināt, ka tās arī deva lielu ietekmi uz biedru dievbijības piekropšanu ikdienā un palīdzēja biedriem sasniegt reliģisko papildījumu, nosakot to dalību dievkalpojumos, reliģiskajos svētkos, procesijās, kā arī akcentējot Dieva klātbūtni ikdienas dzīvē. Reliģiskie aspekti korporācijās noteica un palīdzēja tās biedriem rūpēties par savām un arī citu cilvēku dvēselēm, īpaši reliģiskās rūpes uzņemoties par aizgājušajiem biedriem.

Vienlaikus korporācijas bija arī reliģiskās un laicīgās varas izpausmes un pārvaldības veids, kā pilsētas vadība varēja īstenot kontroli pār atsevišķām pilsētas komūnas sociālajām grupām un to ikdienas darbībām, regulējot strādājošo pilsētnieku dzīvi, ekonomiskos sakarus, sociālos pienākumus pret pilsētu un noteikto likumu ievērošanu, kurus korporāciju statūti mēdza pastiprināt. Savukārt Baznīca caur korporācijām panāca kontroli pār pilsētnieku reliģisko dzīvi, ne tikai nosakot tiem ievērojamos rituālus un tradīcijas, bet arī nepieciešamību apmeklēt baznīcu un norēķināties par tās pakalpojumiem un veikt ziedojumus, šādi nodrošinot kristīgo institūciju pastāvēšanas turpinājumu.

Viscaur analizētajiem un vērtētajiem aspektiem manāma gandrīz vai nepārtraukta reliģisko un sociālo aspektu mijiedarbība. Tā parādās, piemēram, iekšējā un ārējā sociālā kontakta veidošanas un stiprināšanas kontekstā, jo lielākoties pasākumi, kuros tika dibināts sociālais kontakts, bija veltīti kādiem reliģiskajiem svētkiem. Tāpat viena no svarīgākajām vērtībām, kuru nosaka kristīgās brālības koncepts, ir savstarpējā mīlestība starp brālībā apvienotajiem. No vienas puses to nosaka Baznīca, bet no otras, tādējādi tiek realizēta un

reglamentēta vajadzība pēc sociālā kontakta. Tas tiek uzlikts kā pienākums, vienlaikus ar rituālu un sadraudzības pasākumu palīdzību veidojot reālas sociālās saites. Sociālā kontakta veidošanas un uzturēšanas iespējas noteica daudzie svētki, piemiņas dienas un dzīres, kuras ietvēra sevī reliģisko komponentu. Šie Baznīcas noteiktie gadījumi un darba ierobežojumi lika apvienību dalībniekiem sanākt kopā un veltīt laiku sevis izklaidēšanai un atpūtai, tāpēc šeit manāma būtiska mijiedarbība, reliģiskajiem un sociālajiem aspektiem mijiedarbojoties savā starpā.

Šie sociālie un reliģiskie aspekti un to reglamentācijas ievērošana, domājams, veicināja vairāku avotos minēto nosacījumu izpildi par pašsaprotamu un sociālais tuvums brālības iekšienē nozīmēja želsirdības un labdarības pašsaprotamu izpausmi tās sniegšanas nepieciešamības brīžos. Sociālais rezultāts no želsirdības izrādīšanas nodrošināja tuvo cilvēku nenonākšanu trūkumā, pēc iespējas garāku dzīvi un nāves gadījumā tuvajiem apkārtējiem mierinājumu, to sniedzot caur kopīgu izvadīšanu un piemiņu.

Redzot, kā reliģiskie aspekti motivē cilvēkus rūpēties, būt vienam pret otru mīlošiem, kā arī ievērojami ietekmē cilvēku sociālās un individuālās dzīves kvalitāti, piemēram, nosakot obligātu atpūtu, var atļauties domāt par reliģiju viduslaikos ne tikai kā stāstu un dogmu kopumu, kuras jāievēro, bet gan plašākā nozīmē, cilvēkiem, iespējams, pašiem saprotot reliģijas un kristietības nozīmi to individuālajā dzīvē, virzot to šādās gultnēs ne tikai Baznīcas, bet arī ikdienas individuālās dzīves kvalitātes uzlabošanas nolūkos.

Pētījumu iespējams turpināt, koncentrējoties uz kāda noteikta reģiona, piemēram, Livonijas pilsētu amatnieku un tirgotāju apvienību izpēti un konkrētāku šo korporāciju veidojošo un savstarpēji vienojošo aspektu analīzi, kas ļautu rast ieskatu šajās sabiedrības grupās pastāvējušo vērtību sistēmā un izpildē ikdienā. Tāpat Rīgas amatnieku un tirgotāju organizācijai viduslaikos būtu jāpievērš lielāka uzmanība vēstures pētniecībā, izdodot šo avotu tulkojumus un analīzi latviski, lai varētu ievērojami paplašināt Rīgas viduslaiku pētniecības materiālu un akcentētu jaunas viduslaiku sociālās vēstures problēmas un izskaustu mītus par dzīvi viduslaikos, kuri radušies un tikuši uzturēti līdz mūsdienām, neesot uzticamai zinātniskai literatūrai, ar kuru tos atspēkot vai apstiprināt.

IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

Avoti un to krājumi

Amt, E. (ed.) *Women's lives in Medieval Europe, a sourcebook*. London: Routledge, 1993. 347 p.

Bodemann, E. (ed.) *Die älteren Zunfturkunden der Stadt Lüneburg*. Hannover: Hahn'sche Buchhandlung, 1883. 276 S.

Gneiß, M. *Das Wiener Handwerksordnungsbuch (1364-1555) Edition und Kommentar*. Wien: Böhlau Verlag, 2017. 672 S.

Loesch, H. von. (bearb.) *Die Kölner Zunfturkunden nebst anderen Kölner Gewerbeurkunden bis zum Jahre 1500*. 2 Bände. Bonn: P. Hansteins Verlag, 1907. XXX, 158, 267; VI, 757 S.

Mettig, C. Die ältesten Bücher der Losträgergilde in Riga. In: *Sitzungsberichte Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen Russlands (aus dem Jahre 1900)*. Riga: W.F. Häckner, 1901. S. 120 – 135.

Misāns, I. (sast.) *Viduslaiku cilvēka ikdiena, svētki un ceļojumi: vēstures avotu krājums*. Rīga : LU žurnāla "Latvijas vēsture" fonds, 2008. 197 lpp.

Misāns, I., Šnē, A. *Klosteris, pils un pilsēta. Materiāli semināriem Rietumeiropas viduslaiku vēsturē*. Rīga : Latvijas Universitāte, 2004. 288 lpp.

Möncke, G. (Hg.) *Quellen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte mittel- und oberdeutscher Städte im Spätmittelalter*. Ausgewählte Quellen zur deutschen Geschichte des Mittelalters. Band XXXVII. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1982. 433 S.

Rosenwein, B. H. *Reading the Middle ages. Sources from Europe, Byzantium, and the islamic world*. Toronto: Broadview Press, 2006. 594 p.

Slocum, K. B. (ed.) *Sources in Medieval Culture and History*. London: Prentice Hall, 2011. 428 p.

Stieda, W., Mettig, C. (Bearb.) *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621*. Riga: Alexander Stieda's Buchhandlung, 1896. 758 S.

Literatūra

Arbusow, L. Kirchliches Leben der Rigaer Losträger im 15. Jahrhundert. LUR VI 1923, (01.01.) S. 185 – 224.

Bērziņa, Ā. Zeļļu un mācekļu stāvoklis Rīgas cunftu amatniecībā XIV un XV gs. *Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas vēstis*. 1957, 4 (117), 21.–39. lpp.

Brown, A. *Civic ceremony and Religion in Medieval Bruges c. 1300-1520*. New York: Cambridge University press, 2011. 384 p.

Gavriļins, A. *Vēstures avotu pētniecība. Lekciju kurss*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2017. 112 lpp.

Grosmane, E. *Rīgas Doms gadsimtu gaitā. Riga Cathedral Through Centuries*. Rīga: Jumava, 2017. 136 lpp.

Heusinger, S. von. *Die Zunft im Mittelalter. Zur Verflechtung von Politik, Wirtschaft und Gesellschaft in Straßburg*. (VSWG, Beihefte, 206.) Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2009. 662 S.

Isenmann, E. *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150-1550: Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtreform, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft*. 2., durchgesehene Auflage. Köln: Böhlau Verlag, 2014. 1133 S.

Klein, B. (Hg.) *Geschichte der bildenden Kunst in Deutschland. Band 3. Gotik*. München... [u.a.]: Prestel, 2007. 640 S.

Korpiola, M., Lahtinen, A. (ed.) *Cultures of Death and Dying in Medieval and Early Modern Europe*. Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies, 2015. 197 p.

Levina, M. (sast.) u.c. *Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums Rīgā*. Rīga: Neputns, 2010. 472 lpp.

Lübber, A. *Mittelniederdeutsches Handwörterbuch*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1990. 599 S.

Mänd, A. Festival Scenarios of the Hanseatic Merchants in Late Medieval Livonia. In: Koopmans, J., Ramakers, B. (eds.). *European Medieval drama. A selection of papers presented at the tenth colloquium of the Société Internationale pour l'étude du Théâtre Médiéval held in Groningen (Netherlands) 2–7 July 2001*. 2002, 6. P. 83–98.

Mänd, A. On two medieval seal matrices and the guild seals from Tallinn. In: *Baltic Journal of Art History*. 2010, Vol. 2, P. 117 – 138.

Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. Turnhout: Brepols, 2005. 374 p.

Neilands, A. F., *Mazās ģildes vēsture*. Rīga: Mazā ģilde, 2003. lpp.

Nicholas, D. *The Later Medieval city. 1300 - 1500*. London: Longman, 1997. 444 p.

Pounds, N. *The Medieval city*. London: Greenwood press, 2005. 233 p.

Rosser, G. *Crafts, Guilds and the Negotiation of Work in the Medieval Town*. Past & Present, 1997, No. 154 P. 3-31.

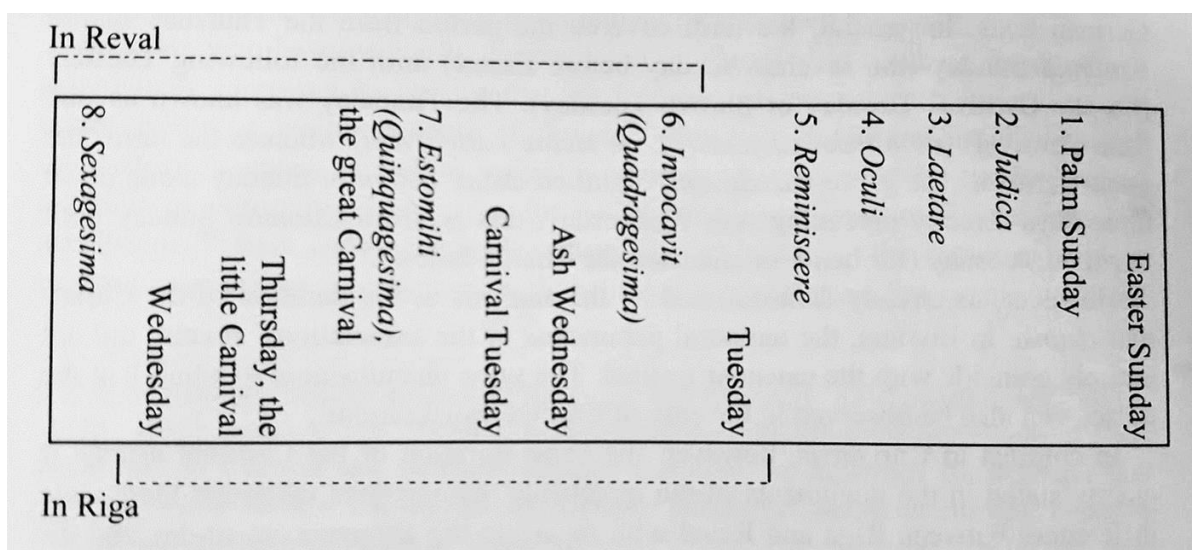
Schulz, K. *Handwerk, Zünfte und Gewerbe*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2010. 304. S.

Sieber, S. Nachbarschaften, Gilden, Zünfte und ihre Feste. In: *Archiv für Kulturgeschichte*, 1914, 11, S. 455 – 482 (56. – 78.)

Šterns, I. *Latvijas vēsture 1290 – 1500*. Rīga: Daugava, 1997. 740 lpp.

PIELIKUMS

1. Pielikums. Shēmas

2.3.1. *shēma*. Vatslāvju dzīru norise Rēvelē un Rīgā. Duration of the Carnival *drunke* in Reval and Riga. No: Mänd, A. *Urban carnival: festive culture in the Hanseatic cities of the Eastern Baltic, 1350-1550*. Turnhout: Brepols, 2005. P. 72.

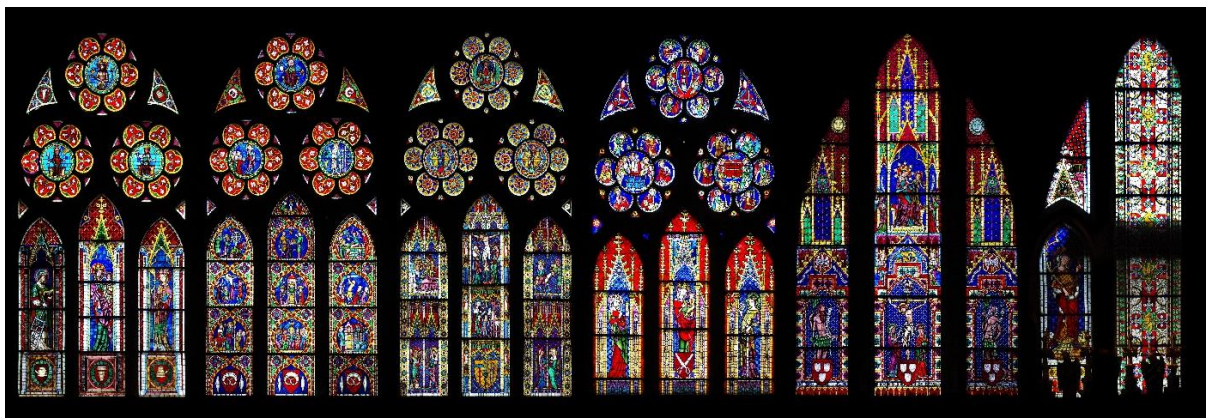
2. Pielikums. Attēli

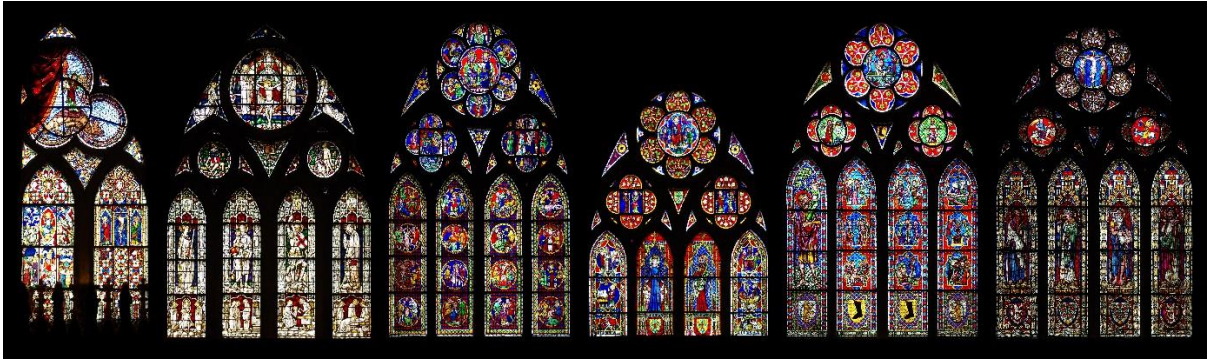
2.3.1. *attēls*. Tallinas zeltkaļu sudraba zīmogs. Silver seal matrix of the Tallin goldsmiths. c. 1500. Diameter 30 mm. Tallin City Museum, TLM 4288. Photo by Stanislav Stepashko. No: Mänd, A. On two medieval seal matrices and the guild seals from Tallinn. In: *Baltic Journal of Art History*. 2010, Vol. 2, P. 122.

2.3.2. attēls. Rīgas zeltkaļu zīmoga nospieduma zīmējums. Drawing of the goldsmiths of Riga. From: Wilhelm Stieda, Constantin Mettig, *Schragen der Gilden und Aemter der Stadt Riga bis 1621* Riga: Häcker, 1896), title page. No: Mänd, A. On two medieval seal matrices and the guild seals from Tallinn. In: *Baltic Journal of Art History*. 2010, Vol. 2, P. 133.

2.3.3. attēls. Freiburgas Minsteres ziemeļu sienas logi. Die Fenster an der Nordseite des Langhauses (Montage), Pieejams: [https://de.wikipedia.org/wiki/Freiburger_Minster#/media/File:Glasfenster_Nordseite_\(Minster_Freiburg\)_jm2303.jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/Freiburger_Minster#/media/File:Glasfenster_Nordseite_(Minster_Freiburg)_jm2303.jpg) [skatīts 20.05.2019. plkst. 14.02]

2.3.4. attēls. Freiburgas Minsteres dienvidu sienas logi. Die Fenster an der Südseite des Langhauses (Montage) Pieejams:

[https://de.wikipedia.org/wiki/Freiburger_M%C3%BCnster#/media/File:Glasfenster_S%C3%BCdseite_\(M%C3%BCnster_Freiburg\)_jm2343.jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/Freiburger_M%C3%BCnster#/media/File:Glasfenster_S%C3%BCdseite_(M%C3%BCnster_Freiburg)_jm2343.jpg) [skatīts 20.05.2019. plkst. 14.05]

2.3.5. attēls. Rīgas Melngalvju nama ieejas stēlas. Mūsdienu, 1999. gada reprodukcija. Attēls no autores personīgā arhīva, uzņemts 2019. gadā.

Bakalaura darbs „Sociālie un reliģiskie aspekti viduslaiku tirgotāju un amatnieku korporāciju darbībā” izstrādāts LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures un arheoloģijas nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā versija atbilst izdrukai.

Autors: Rūta Bruževica / _____ / __.05.2019.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai:

Vadītājs: Dr. hist., profesors Ilgvars Misāns, / _____ / __.05.2019.

Recenzents: Dr.hist., asoc. profesors Andris Levāns

Darbs iesniegts Vēstures un filozofijas fakultātē _____.05.2019.

Studiju metodiķe:

Darbs aizstāvēts Bakalaura studiju programmas “Vēsture” gala pārbaudījumu komisijas sēdē

____.____.2019. protokola Nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretāre: _____ /lekt. E.Guščika/